

Miha Marinko

**„Osnovanje Komunistične partije Slovenije
je utelešenje zamisli tovariša Tita“**

Tovariši in tovarišice!

V kolikor obstajajo neke podrobne poedinosti v rasti in razvijanju partij

Imamo jasne dokaze, ki potrjujejo, da oboroženo osvobodilno borbo in vstaje naših narodov v letu 1941 ne bi bilo, oziroma da bi eventualno spontano gibanje odpora bilo poraženo, če ne bi v tem usodnem času bila že pripravljena KP Jugoslavije. Zreli objektivni pogoji bi šli mimo, če ne bi bilo na mestu sposobnega subjektivnega faktorja — KP Jugoslavije, ki je imela jasno izdelano politično smer, razumljivo ljudstvu, dovolj povezavo z osnovnimi množicami in uživalo zaupanje med njimi, da so ji sledile. Ta subjektivni

Želel bi, da bi iz celote, ki jo tu podajam, bila ostrejša podčrtana dva glavna momenta, ki sta važna za uvo-
ma nakazani namen:

Tega silnega obsega borbenega poleta, zlasti pa, da je Komunistična partija pri volitvah v Konstituanto dobila 58 poslancev, so se velikorbski vladajoči krogi s svojimi pripadniki, slovensko in hrvaško buržoazijo, prestrašili in se podvživali, kakor hitro so se za silo organizirali, da udarijo po Komunistični partiji. Ker je vse to revolucionarno gibanje v veliki meri imelo značaj spontanosti in ker Komunistična partija, šele rojena v borbah, ni bila preizkušljena in dovolj utrjena, zato je razumljivo, da ni mogla vzdržati terorja Obznane in zakona o zaščiti države, s katerim je bila vržena izven zakona. Veliko število artilerijah, še

četrta perioda delnega popušča-
nja, depresije v krizi kapitalističnega
gospodarstva, sovпада s prihodom Hi-
tlerja na oblast, kar je vsililo bistveno
preorientacijo v taktiki komunističnih
Partij, pojačanje borb za enotnost de-
lavskega razreda, za ustvarjanje anti-
fasiistične fronte.

Proglas vojaške diktature kralja Aleksandra je zatekel Partiju popolnoma nepripravljeno. V tej drugi in tretji dobi se je naša Partija odlikovala po svojem sektaštvu, s svojo močno odvojenosti od množice. Zaradi te svoje odvojenosti je KP Jugoslavije imela veliko težav v prečiščevanju svojih načelnih pogledov, v borbi proti oportunitizmu in tujim elementom, ki so se vgnezdili v njenih vrstah in celo v njenem vodstvu.

Nadalievanie na 2. strani

KP Slovenije je samo sestavni del monolitne celote, ki se imenuje KP Jugoslavije, ki je bila ustvarjalec in je danes subjektivno najmočnejši faktor edinstva naših narodov

Nadaljevanje s 1. strani.

Sovražnik je delal z vso silo, da razedini njene vrste.

Osnovni borbeni elementi Partije niso našli poti do širokih ljudskih množic, niso našli pravih načina, da jih povedejo v borbo za tiste zahteve, ki bi jih razumele. Deloma pa so bili zavestno pehani v sektaštvo od tujih elementov v Partiji. Na drugi strani pa je razkrojeno delovalo oportunistično legalizem ljudi, ki so si sicer nadeli ime komunistov, a ohranili v sebi vse neleninistično socialdemokratsko bistvo. Bilo je zaletavanje naprej ali zaostajanje za množicami. Necenotnost in frakcionaštvo, ki so ga vnašali v Partijo tuji malomeščanski elementi in policijska agencija v Partiji, pa so razkrojili še dopolnjevali. Divni boreci, ki so ginevali pod policijskim terorjem in njeni najboljše člani, ki so prenašali ogromne žrtve in preganjanja, niso mogli preprečiti izgubljanja zaupanja delavskih množic v Partijo. — Z neko izjemo poedinah lokalnih organizacij, med njimi tudi partijsko organizacijo Slovenije, kjer se začela obnova organizacijskega povezovanja z letom 1932, začela sistematičnejše širjenje vpliva partijske organizacije na široke množice po večini pokrajin Jugoslavije z letom 1934—35. V vodstvih Partij pa so trajale krize še do leta 1938.

Tak težaven proces prerajanja pa ni značilen samo za našo Partijo, marveč v veliki meri velja tudi za druge Partije. Ker je večji del Komunističnih partij nastal v prvi vojni revolucionarni dobi, ko so oficijelni krogi II. Internacionalne izdali interese delavskega razreda, ker so sejali oportunistem, bili absolutni zagovorniki buržoazne demokracije in zavestno razbijali in ovirali enotnost delavskega razreda, je razumljivo, da je tudi tisti del leve social-demokracije, iz katere so se snovale Komunistične partije, dolgo bolehal na večjem ali manjšem oportunizmu zaradi idejne bagaze oportunizma, ki so jo prenašali iz social-demokratskih v komunistične stranke.

Izkušnje iz poraza revolucij v Madžarski, Nemčiji in drugod, pojemanje revolucionarnega vala po zaslugi kolaboracionizma social-demokracije z buržoazijo so to konsolidacijo komunistične stranke na idejnih osnovah marksizma in leninizma še bolj imperativno narekavale.

Naši Partiji je posebne preglavice delalo osvajanje pravih pojmov leninistične stališne koncepcije nacionalnega vprašanja.

Takratni vodči krog Partije sami še zdaleka niso imeli prečiščenih teo-

retičnih pojmov o marksizmu in leninizmu. V Partiji je prevladoval profesor beograjske univerze Sima Marković, katerega poglede, zlasti poglede o nacionalnem vprašanju poznamo iz kritike tovariša Stalina samega leta 1924.

Toda za mnogo-nacionalno državo, kakor je bila Jugoslavija, je teoretično poznavanje nacionalnega vprašanja predstavljalo imperativ za KP Jugoslavijo in predpogoj za njeno uspešno aktivnost v množicah. Toda trajalo je dolgo časa, da je v Partiji prevladalo pravilno stališče. Da navedem samo nekaj stvari v ilustracijo tega:

Pod vplivom Sime Markovića je v vrhovih Partije dolgo prevladovalo njegovo centralistično stališče, ki je v osnovnih posledicah bilo identično s stališčem velikosrbske buržoazije. Sima Marković so prodirali s svojo tezo centralizma s tem, da centralizem odgovarja principom proletarskega internacionalizma in da bi federalizem pomenil oslabiljenje ali celo razbijanje enotnosti proletariata Jugoslavije. Po Simi Markoviću je nacionalno vprašanje samo konkurenčni boj dveh buržoazij. Kajne, kako absurdno se nam danes zdi tako stališče! Toda ostanki nepojmovanja nacionalnega vprašanja ali nepravilnega apliciranja v dnevno politično akcijo so se v naši Partiji vlekli vse do leta 1934 odnosno 1937. Posledica tega je bila trajajoča izolacija delavskega razreda od kmečkih množic. Zaradi takih in sličnih zgrešenih koncepcij je v Partiji prevladovalo mnenje, ki je v svoji konsekvenci idealiziralo kmečke množice, n. pr. Radičeve republikanske seljaške stranke in Slovenske ljudske stranke, z buržoaznim vodstvom teh strank. S tem je Partija praktično tolerirala antagonizem, ki ga je buržoazija in celo socialdemokracija gojila med delavci in kmeti. Zaradi tega je v momentu 6. januarke diktature, v momentu, ko je bilo treba dati skupen odpor, Partija ostala brez stikov s hrvaškimi kmečkimi množicami in delovnimi pripadniki drugih strank, ki so končno tudi padle pod udar vojaške diktature. Zaradi tega zmotnega stališča je pred 6. jan. diktaturo in po njenem popuščanju — ko je buržoazna dozdevna opozicija začela ustvarjati svojo tako zvano združeno opozicijo — bilo tem krogom olajšano predstavljati se za predstavnike kmetov in demokratičnih množic.

Kakšno je nasprotje s takratnim stališčem in stališčem, kakšno je izraženo v proglasu Ustanovnega Kongresa KP Slovenije, v proglasu KP Jugoslavije ob anšlusu Avstrije v marcu 1938 in vseh kasnejših publikacijah.

Ne le v nacionalnem vprašanju, temveč tudi v vprašanju enotnosti delavskega razreda dolgo časa dozoreva pravilno stališče

Ne le v nacionalnem vprašanju, temveč tudi v vprašanju enotnosti delavskega razreda dolgo časa dozoreva pravilno stališče

Toda ni samo nacionalno vprašanje, ki je delalo tako veliko težavo, da ga Partija pravilno pojmuje in po njem pravilno angažira politične akcije kot pohod na odločilni boj. Tudi problem sindikatov, sindikalne enotnosti in politične enotnosti delavskega razreda je dolgo čakal na dozorevanje pravilnega stališča. Da ne govorimo o dobi pred 6. jan. diktaturo, ko so obstajali reformistični sindikati in tako zvani nezavisni sindikati, ki so bili pod vplivom Komunistične partije odnosno »Nezavisne delavske stranke«, ko nihče ni postavjal resno sindikalne in delavske enotnosti. Vojaška diktatura je udarila z vso silo po »Neodvisnih sindikatih«, predala njihovo imovino in vse njihove sindikalne domove reformističnim voditeljem, ki so dobili izjemen privilegij, da obstajajo dalje, dočim so bile vse druge meščanske stranke in formacije razpuščene. To koncesijo je avtokratski režim kralja Aleksandra dal reformistom iz strahu, da ne bo sam v stanju krotiti delavskega gibanja; zato je poveril svojim reformističnim lakajem, ki so doleteli, razen v Sloveniji, imeli prav nezaten vpliv na delavske množice, nalogo, da delo delavske akcije. To dejstvo je delalo zmedo v vodstvu Komunistične partije, da je v teh letih večkrat spreminjala svoje stališče. Ker je vodstvo Partije bilo v inozemstvu, ni moglo obvladati konkretne situacije na terenu, četudi bi imelo približno pravilno stališče. Povrh tega pa so partijske organizacije v teh prvih letih diktature bile docela razbite. Prkarat tudi vodstva Partije ni bilo. Toda po razpustu »Neodvisnih sindikatov« je vodstvo Partije najprej dalo parolo snovanja ilegalnih sindikatov in se zoperstavljalo vstopu v Ursove sindikate.

V Sloveniji pa, kjer so bili »Neodvisni sindikati« že prej ukinjeni, je vodstvo zahtevalo izstopanje iz Ursovih sindikatov, kar je povzročilo še večje sektašenje, ne samo članov Partije, ampak tudi članov bivših »Neodvisnih sindikatov«. Rezultat tega je bil, da je ogromna večina delavcev ostala neorganiziranih in prepuščenih brezobzirnemu izkoriščanju, delavci Ursovih sindikatov pa prepuščeni vplivu izdajalskih social-demokratskih voditeljev. Skoraj se je pokazalo, da je bilo to velika napaka. Toda v partijskem vodstvu, po umoru Djure Džakovića, pod vplivom tujih elementov, še ni bilo ljudi, ki bi znali dati pravo smer. Propagiranje tako zvane »revolucionarne sindikalne opozicije«, ki je nato sledilo, ni pomenilo neko bistveno napredovanje v tem pogledu. Ostalo je še naprej izoliranje komunistov in pristavev »Neodvisnih sindikatov« od drugih delavskih množic, izpostavljanje komunistov ponovnemu terorju in onemogočanje afirmiranja najboljših

delavskih elementov pri tistih delavskih množicah, ki so bile še pod vplivom social-demokratskega vodstva. Te grupe revolucionarne sindikalne opozicije so bile nova varianta nemogočih in brezuspešnih ilegalnih sindikatov.

Iz tega sektašenja se je Partija začela osvobajati šele po prihodu Hitlerja na oblast, ko je končno bila dana parola vstopa v Ursove sindikate in borba za sindikalno enotnost v borbenih osnovah. Ta preorientacija je hitro pokazala lepe plodove. Sindikati so začeli rasti, kakor je rasel tudi vpliv komunistov, ki so se uveljavljali na legalnih sindikalnih pozicijah. Za leto — dve je celo Pokrajinski odbor Urša za Hrvaško prešel v roke komunistov in pristavev sindikalne enotnosti. Po Srbiji je večina sindikalnih podružnic in nekaj sindikalnih zvez prešlo na pozicije sindikalne enotnosti.

V Sloveniji je sindikat stavbinskih delavcev v kratkem prešel popolnoma pod vpliv Partije. Pozicije izdajalskih reformističnih voditeljev, ki so vztrajno razbijali delavsko enotnost, so bile sicer v Sloveniji močnejše, toda pristavev sindikalne in delavske enotnosti so se množili po vseh Ursovih sindikatih, pozicije Partije so se začele, njen vpliv se je odražal v mnogih akcijah in borbah, katerih so se udeleževali široke plasti delavstva. Ta obseg se je še mnogo bolj povečal, ko je Partija pričela propagirati Ljudsko fronto. Nekaj pristavev je dobila tudi med socialističnimi funkcionarji. Do tega preokreta v sindikatu, kakor v vsej ostali politiki, je Partiji pomagala povečana nevarnost fašizma.

Prihod Hitlerja na oblast je v mednarodnem obsegu delavskega gibanja na splošno pomenil velik preokret v taktiki in s tem tudi za našo Partijo. Poslej vse Partije, deloma že pod vtiom procesa Dimitrova v Leipzig, zlasti pa po 13. Plenumu Izvršnega Komiteta Kominterne in na osnovi linije, ki jo je podal VII. Kongres KPJ l. 1935, prehajajo na pozicijo borbe za sindikalno enotnost, za enotnost delavskega razreda, prehajajo na borbo za ustvarjanje široke antifašistične ljudske fronte.

Ideja Ljudske fronte je v Španiji in Franciji dobila efektivne oblike, ki se je na ta ali oni način, v večji ali manjši meri uveljavljala tudi drugod. V zvezi s pravilnim apliciranjem nacionalnega vprašanja, v politični akciji, je Ljudska fronta v Sloveniji, ob dejstvu, da so reformistični voditelji vztrajno sabotirali in odbijali delavsko enotnost, bila izvajana na razne druge načine, v raznih oblikah. Bilo je seveda še precej napak, ki so bile izvršene zaradi neznanja ali pa napačnih direktiv. Teh in drugih napak seveda ni mogoče pripisati samo neznanju in nesposobnosti. Mnogo napak je

bilo izvršenih tudi namerno od tujih elementov v Partiji in celo nekaterih agentov policije, ki so se vrinili v vodstvo. Četudi vseh napak ne moremo pripisati tujim elementom v Partiji, je dejstvo, da je partijsko vodstvo bilo v inozemstvu še v času, ko se je začelo močno razvijati gibanje v državi, samo po sebi predstavljalo veliko oviro za pravilno ocenjevanje situacije na terenu.

Parola na boj kot občinskih volitev leta 1935 je delo bodisi tujih agentov v partijskem vodstvu ali sektaško nastrojenih elementov, prav gotovo pa nesposobnost in nezmožnost pravilnega ocenjevanja situacije na terenu. Slednje velja vsekakor za primer pri Jeftičevih volitvah leta 1935. Ob tej priliki je često menjanje direktiv povzročilo nezadovoljstvo in zmedo članov Partije na terenu. Pri teh parlamentarnih volitvah, ko sta moč in vpliv Partije že porasla, bi se moral izkazati vpliv Partije na množice. Toda v kratki dobi od nenadnega razpisa volitev pa do kratko pred samimi volitvami je vodstvo Partije zapovrstjo izdalo štiri različne direktive, ki so zmedle komuniste na terenu.

Podobno izigravanje aktivistov na terenu je bilo ob priliki volitev v Delavsko zbornico.

Pravilni občutek partijskih organizacij na terenu, da v vodstvu Partije ni vse v redu, je ustvarjalo med njimi mučno situacijo. Karakteristično pa je, da frakcijske borbe niso dobivale močnih korenin v partijskem članstvu na terenu, marveč so bile omejene pretežno na vodilne forume. V tem, da je vodstvo bilo vse do leta 1938 v inozemstvu, so bila ugodna tla za razvijanje frakcijskih borb in trenj. Težki porazi, ki jih je Partija doživljala, občutek odgovornosti oziroma težnja za zvrčanje odgovornosti od enega na drugega je povzročilo, da so tudi Partiji predani elementi bili zvaljeni v te frakcijske razprtije in bili pokvarjeni od zavestnih škodljivcev oziroma celo agentov policije. — Da so poedinici v vodstvu uspešni tako dolgo preprečevati, da bi se vodstvo Partije preneslo v državo, ne samo v začetku vojaške diktature, ko je bilo to še nekoliko opravičljivo, ker so bile partijske organizacije razbite, ampak tudi še potem, ko so organizacije bile obnovljene in je vpliv rasel, za tem se je krila zavestna namera nekih antipartijskih elementov in špijnov, zavirati konsolidacijo Partije, oteževati, da bi ti agenti bili razkrinkani. Ta trenja so bila prenešana v Sremsko Mitrovico, od koder so posledice najdelj trajale.

To je samo nekaj momentov izmed onih, ki kažejo kako skrajno težka je bila doba naše Partije. Toda, kakorkoli so bile žrtve terorja in škoda tega stanja v Partiji ogromne, vendar so iz tega

ostali tudi pozitivni rezultati. Elementarna zavest o potrebi enotnosti Partije se je manifestirala skozi vso to dobo. Zagrebška partijska organizacija, v kateri je deloval tovariš Tito, je že v takratnih najkritičnejših dneh razdraženih frakcijskih borb zastopala linijo, ki je bila od Kominterne v njenem odprtem pismu priznana kot pravilna. Tov. Tito, ki mu je bilo leta 1937-38 po razkrinkanju Gorkiča kot špijona poverjena funkcija vodstva Partije, gre glavna zasluga za konsolidacijo Partije, ki je od tedaj naprej hitro napredovala. Cesar ni mogel izvršiti Djura Džakovića, sijajni in odločni voditelj Partije, ki je bil na IV. Kongresu leta 1928 postavljen za sekretarja, ki so ga pa frakcionaši in agenti v Partiji uspešni predati v roke policiji — kjer je bil zverinso mučen in ubit — v tem je deset let kasneje uspel tovariš Tito. Ali se je torej čutili, da je prav on postal nesporan voditelj narodne vstaje leta 1941! V tem je ena razjasnitev več za njegovo nesporno avtoriteto, za priljubljenost v Partiji in naših narodih.

To stanje v Partiji in teror pod katerim je Partija morala delovati je predstavljalo pogoje, da so se člani Partije vzgajali v požrtvovalnosti, vztrajnosti, pripravljeni na vse fizične žrtve na eni strani, na drugi pa v skrajni budnosti proti razrednemu sovražniku v strogi konspirativnosti. Ta težka zgodovina, bogata na velikih izkušnjah, je služila za osvajanje stroge principelnosti, budnosti proti vsakršnim političnim odklonom, budnosti proti vsem poizkusom rovarjenja in razbijanja enotnosti Partije. Edinstvo volje in akcije se je uveljavilo kot osnovni lajtmotiv (vodilno načelo). Vsaka pokrajinska in lokalna partijska organizacija je sicer imela posebno obeležje v svojem razvoju, toda osnovna načela so veljala za vse. Izkušnje iz ene organizacije so bile prenešene v drugo. Napake in nesreče ene organizacije so prenašali s pridobivanjem izkušenj na druge. Uspehi ene organizacije so učili druge. Tovariši! Kdor ne pozna uveljavljenih običajev Partije, se mu bo čudno zdelo, da iznašamo vse te slabosti, ki bi po njegovem mogoče slabili ugled Partije. To je zares bila praksa vseh malomeščanskih in socialdemokratskih strank, da o buržoaznih ne govorim, ki niso nikdar priznavale svojih napak, ampak so jih na vse mogoče načine skrivale in jih opravičevale. To je za njih bilo primerno. Toda naša Partija se uči na naukih Marxa, Lenina, Stalina. Samokritično spoznavanje napak in slabosti se je izkazalo kot eno od najmočnejših sredstev vzgoje naših kadrov. Ker se je učila poleg drugih tudi na lastnih napakah in svojih težkih preteklostih, je naša Partija mogla postati to, kar danes je in izvršiti svojo nalogo v osvobodilni vojni. V naslednji etapi zgodovine naše Partije se je to pokazalo.

Pot ponovnega vzpona naše Partije

Da bo lažja predstava o poti ponovnega vzpona naše Partije, se je treba spomniti najosnovnejših političnih dogodkov od časa, ko je režim 6. jan. diktature začel slabeti — pa do časa prvega Ustanovnega Kongresa. Z oktobrom 1932 je formirano devet banovin, da bi zabrisali narodnostne meje.

Toda l. 1932 so nosilci režima diktature spoznali, da ne morejo vzdržati brez neke množične opore. Social-demokrati s svojimi sindikati, niti Sokol, ki ga je režim skušal udnjati, niso mogli zadostovati. V sokolskih društvih se je zaradi tega poizkus — udnjati Sokola ciljem diktature — začela močna opozicija. Režim Pere Živkovića ki je še vztrajal na svojih gestih, da stranke niso potrebne, odnosno, da so škodljive centralizmu in njegovim fabulam o tro-edinem jugoslovanskem narodu — si je izmisli politično formacijo, ki v besedi ni nosila ime stranke tako zvane jugoslovanske radikalno kmečko demokracijo. Ta formacija je bila kmečka in demokratična samo v besedi. Za to formacijo so na stroške režima angažirali izmed starih strankarskih reakcionarjev tudi neke bivše renegate Komunistične partije, začeli na veliko organizirati nekakšno kmečko tvorbo in uganjati demagogijo. To je bil samo prehod k snovanju tako zvane jugoslovanske nacionalne stranke, s katero so se v Sloveniji angažirali Kramar, Pucelj in drugi.

Po prihodu Hitlerja na oblast, ko je reakcionarni režim v Franciji, ki je do tedaj bil tutor in tvorec Versajske Jugoslavije začel slabeti zaradi naraščajočega demokratičnega gibanja ljudskih množic, ko je bil pojačan zunanji pritisk Hitlerjeve Nemčije, se začeljanjo tudi v vladajočih krogih Jugoslavije kolebanja in trenja, ki so imela za posledico umor kralja Aleksandra. Za tem pride režim Jevtića, ki s svojevrstnim volilnim zakonom hoče sfabricirati in falsificirati javno mnenja v svojo korist.

Komunistična partija, zlasti v Sloveniji, si je v tem času že nekoliko opomogla. Za te volitve je razvijala živo aktivnost, uporabljajoč razne legalne oblike. Ker so prihajale take protislovne direktive, ni mogla meriti svojih sil na volišču. Toda samo postavljane kandidatur, zbiranje volilnih podpisov, je dalo dovoljen rezultat v afirmaciji Komunistične partije v javnem življenju. Skoraj po volitvah, ko je bilo treba objaviti volilne rezultate, zamenjajo Jevtićev režim Stojadinovića, Korošec, Spaho. Da bi režim pridobil zase neko zaupanje, nastopi z obljubami o vračanju demokracije, o vračanju na strankarski sistem. V Sloveniji, kjer so do tega trenutka bili na oblasti Kramar in njegovi pristavi, se vračajo na oblast klerikalci. Komunistična partija poveča svojo aktivnost, organizira iniciativne odbore in izda proglas za snovanje tekozavne Enotne delavske stranke. Svojo aktivnost pojačuje v sindikatih in kulturnem društvu »Svoboda«

in drugih organizacijah. Začenja izdajati legalni list »Ljudska pravica« z namenom močnejšega vplivanja na kmečke množice. To je bil že prvi resnejši poizkus postavljanja nacionalnega vprašanja v ospredje.

Po zaslugi Partije je izlet Svobode v Celju predstavljaval veličastno manifestacijo za sindikalno in Delavsko enotnost, celo več, 8000-glava množica je v povorkah in na zborovanju v Celju dala odkrito izraza svojim političnim čustvom. Komunisti smo tedaj bili sami presenečeni — množice so same začele vzkljkati Stalinu, Komunistični partiji. To je bila nenadna eksplozija dolgo dušenih čustev, proti kateri sta bili policija in žandarmerija nemočni in nista upali intervenirati. Težko si je predstavljati, kaj je takrat pomenilo za nas, da smo po dolgih letih bili zopet enkrat gospodarji ulice, to je bil dan zmagoslavja za nas, udrditev vere v množice, ki je Komunistični partiji dala novega začega.

Ne glede na to, da je banska uprava razpustila vsa društva Svobode, ne glede na to, da so socialdemokratski voditelji

Z Ustanovnim kongresom dobi naša Partija oznako edine narodne stranke v Sloveniji

S tem stopa naša Partija v novo obdobje. Ker je bila partijska organizacija Slovenije relativno najmanj prizadeta v primeri z drugimi pokrajinami in po zaslugi tov. Kardelja, je bila ta kratka kriza dokaj hitro prebrodena in partijska organizacija Slovenije je začela prej svojo končno konsolidacijo, ki se je v drugih pokrajinah še zavlekla. Osnovanje Komunistične partije Slovenije je utelešenje zamisli tovariša Tita. Samo dejstvo proglasa KP Slovenije je močno odjeknilo med vsemi naprednejšimi elementi družabnega političnega življenja Slovenije. Pred tem se je namreč režim Stojadinovića—Korošec odločil osnovati jugoslovansko radikalno zajednico. Koroševi pristavi so se z »stopom v to reakcionarno centralistično formacijo« odrekli svojem avtonomističnemu programu. Liberalci v JNS, klerikalci v JRZ, neke druge grupe pa so se udnjale Mačku kot njegove ekspoziture v Sloveniji. Tako je bila čisto utemeljena označba, ki jo je Komunistična partija dobila pri naprednejših demokrasko čutečih Slovencih, da je ona edina narodna stranka Slovenije.

Z vso upravičenostjo se trdi, da je do konsolidacije KP Jugoslavije prišlo v skrajnem trenutku. Osnovanje KPS in KPJ pa je močno pomagalo njeni afirmaciji. Stojadinovićeve režim je vse bolj šel na roko nacistični peti koloni, ki je prodirala v vse španje državnega aparata od samega vrha navzdol. Zlasti naglo je šel ta proces razkrojavanja po anšlusu, po priključitvi Avstrije k Nemčiji.

Proglas KP Jugoslavije od marca le-

začeli ponovno gonjo proti levičarjem, češ da so sami oni krivi razpusta Svobode, se aktivnost Partije stopnjuje. V obliube režima o vračanju demokratičnih svoboščin komunisti niso imeli iluzij. Topalovičevi socialisti pa so bili razočarani, kjer jim je režim zavrnil snovanje njihove stranke pod demagoškim naslovom »Socialistična zveza delovnega ljudstva«, katere snovanje so na celjskem zborovanju že objavili. Partija pa kljub temu nadaljuje s svojimi legalnimi političnimi akcijami za Enotno Delavsko stranko, za kmečko delavsko gibanje itd.

V trboveljskih revirjih imamo že 1933. leta spontane akcije žena, ki so zasedle obrate in izvedle štrajk rudarjev. Isto se je ponovilo naslednje leto, ko so rudarji štrajkali na nov način, s tem, da so zasedli obrate in tako onemogočili štrajkbreherje. Socialisti in neki levičarji so temu štrajku skušali sicer dati paslven značaj gladovnega štrajka.

Stavkovno gibanje je 1935-36 leta doseglo okrog 25.000 delavcev v sami Sloveniji, takrat smo imeli popoln štrajk tekstilnih delavcev, v ostalih pokrajinah Jugoslavije pa je bil obseg štrajkov še večji. Ta vzpon raste tudi v naslednjem letu kljub temu, da je režim Stojadinovića in Korošca začel s ponovnim nezasišanim terorjem proti Komunistični partiji konec leta 1935 in skozi vse 1936 leto. Državljanska vojna v Španiji in zmagovanje Ljudske fronte v Franciji je dajalo močno vzpodbudo delovnim množicam tudi pri nas. Partija je organizirala mobilizacijo dobrovoljcev za Španijo, kamor jih je šlo čez 1200 in bi jih šlo še mnogo, mnogo več, če bi ne bilo tega nezasišane terorja in velikih pregal partijskih organizacij.

Leto 1936 predstavlja zopet težak prelom v življenju in delu naše Partije. Po vsej Jugoslaviji je policiji uspelo odkriti večino partijskih organizacij, posledice te provale so bile velike: posledice na mukah in dolgoletnih obsodbah na tisoče komunistov, posledice, nič manj težke, pa so bile tudi v moralno političnem pogledu. Zopet se je vsejalo nezaupanje, sumničenje in obtožbe za krivice na teh provalah. Uspehi, doseženi od leta 1932 do 1936, so močno usahnili. Leta 1932 je namreč bilo postavljeno novo partijsko vodstvo. V tem vodstvu so bili razen špijona Gorkiča tudi pošteni, Partiji predani ljudje. To vodstvo je uspešno vsaj deloma obnoviti partijske organizacije in sklicati kongres leta 1934 IV. Državno konferenco, na kateri je bil zopet izvoljen CK. Za naš današnji predmet je važno, da je bil na tej konferenci sprejet sklep o snovanju Komunistične partije Hrvatske in Komunistične partije Slovenije. Ker je bil Gorkič razkrinkan kot špijon šele leta 1937, je dokaj razumljivo, zakaj se mu ni hotelo, da bi prenesel vodstvo partije v državo. Namesto tega je bilo leta 1935 osnovano v Zagrebu organizacijsko vodstvo Partije takozvan »Zemaljski biro«. V tem Zemaljskem biroju pa so bili tudi slabiji, ki so ob aretaciji konec leta 1935 razkrili glavne pokrajinske partijske centre. Tudi partijska organizacija Slovenije, ki ima svojo kontinuiteto že od leta 1931-32 dalje, je bila leta 1936 hudo prizadeta. Ker so česte provale bile povzročene od zgoraj, je bila posledica teh proval, da so tudi v Ljubljani oživele takrat separatistične tendence. K sreči se v zimi 1936-37 vrača iz inozemstva tov. Kardelj. On je v kratkem času s svojim delom odstranil izvor in najtežje posledice tega razdora in v glavnem vzpostavil enotnost partijskega vodstva. Ostali so samo še posamezniki kot tuji nezdravi elementi, ki pa so bili pozneje odstranjeni. Kardelj je prišel z direktivo organizirati Ustanovni Kongres KP Slovenije. Tovariš Tito, ki je na četrti konferenci že pristoval in posebno podpiral misel snovanja KP Slovenije, Hrvatske, Makedonije, je zdaj vztrajal, da se izvedejo sklepi te konference vsaj za Slovenijo in Hrvaško. — V Hrvatski je to tudi izpeljal, za naš kongres pa so vse politične in organizacijske priprave in sam proglas delo tovariša Kardelja.

ta 1938, ko je bil že tovariš Tito sekretar, kaže po svoji vsebini, kako globoko se je zavedal nevarnosti, ki jo priključitev Avstrije pomeni za Jugoslavijo. Proglas naslavlja goreč apel na vse, ki sta jim pri srcu neodvisnost in svoboda naših narodov; ostro razkrinkuje borznega špekulanta Stojadinovića, ki je prodajal Jugoslavijo Nemčiji. Poziva na enotnost jugoslovanskih narodov, na njihovo usodno povezanost, poudarja neodložljivo potrebo mobilizacije obrambnih sil vseh narodov Jugoslavije brez razlike na narodnost, vero in politično prepričanje.

S tako linijo je Partija šla v vso širino.

Pri naslednjih Stojadinovičevih volitvah Partija ni forsirala svoje liste, da ne bi lajšala izgledov Stojadinoviću, marveč se je borila vse povsod za to, da je postavljala svoje kandidate na listi združene opozicije. Pri tem pa so se še pokazale slabosti na Hrvaškem, kjer so bili najboljše izgledi na uspehe kandidatov, ki jih je Partija že postavila, zlasti v Zagrebu in Dalmaciji. Določeni elementi v vodstvu iniciativnih odborov za enotno delavsko stranko so se bili pod vplivom Mačka, pa so v zadnjem hipu umaknili kandidature, kar je izzvalo ogromno nezadovoljstvo širokih delovnih mas. V Sloveniji je Partija formirala Zvezo delavskega ljudstva, ki jo je sama organizirala in je kljub vsemu terorju in pritisku dobila lepo število glasov.

V trboveljskem okraju in Prekmurju, pa je pripisati samo falsifikatom režima dejstvo, da kandidati Partije ni-

(Nadaljevanje na 3. strani)

TITO

(SPOMINI LESKOŠKA FRANCA - LUKE NA TITA. POPISAL I. BRATKO)

»Počakajva, da še pride moja žena,« je dejal tov. Leskošek. »Ona bo v mnogočem izpolnila, česar se sam ne spominjam več.«

Bilo je na njegovem domu, pozno zvečer, ko je pravkar prispel iz ministrstva, ves razgiban in v delovnem poletu, še v ritmu dela.

Zena Mica je kmalu pritekla. To je ena tistih naših žen, ki je vsa dolga leta njegove ilegale, brezposelnosti, aretacij in preiskav v stari Jugoslaviji bila vedno ob strani svojem možu, delovala kot kurirka in spremeljalka, delala v tehniki in povsod, kjer je mogla. Njegovi spomini na to, Tita se izprepletajo z njenimi.

»Kdaj si se prvič srečal s tov. Titom?« sem vprašal. Luka se je zamislil, a žena je naglo odgovorila: »To je bilo jeseni 1935. Prišel je na naš dom v Mostah.«

»Jaz ga do takrat nisem poznal,« je mirno nadaljeval Luka. Zato mu nisem mogel takoj zaupati. On je to takoj občutil. Preprosto in iskreno, kot partije partiju, mi je povedal vrsto zaupnih partijskih stvari. Dejal je tudi, da ga je napotil do mene tovariš Kardelj. Vse to in zlasti sam njegov nastop je kmalu razbil moje nezaupanje.

Nato se vežejo moji spomini na Tita na dolgo vrsto sestankov, partijskih konferenc in posvetovanj vse do leta 1941. Tita je bil v zgodnji spomladini 1935, pri Sv. Petru pod Sv. gorami; na tej konferenci nas je bilo tudi nekaj delegatov iz Slovenije, po večini pa so bili iz drugih pokrajin. Leta 1938, je bila partijska konferenca nad Sv. Pavlom v Savinjski dolini; nato še istega leta nad St. Lenartom nad Trbovljami. Tudi veliko partijsko posvetovanje za vso državo je bilo istega leta in to pod Šmarno goro. Leta 1940, je bila večja konferenca v Voglah nad Vinjem pri Lazah, konferenca v Leskovcu pri Krškem in partijsko posvetovanje na Lisci. Na vseh teh konferencah je bil Tita. Na nekaterih so bili tudi Ranković, Djilas, Milutinović in drugi.

Luka se je zamislil, ali še ni česa važnega pozabil. Medtem poseže žena vmes:

»In to povej, kako je Tita nosil kruh na konferenco pod Šmarno goro.«

Nasmehneto se. To je eden tistih veselih spominov na Tita in na dolga leta ilegalnosti. Takih spominov ni malo kljub temu, da se je takrat odvijalo delo pod pogoji največje konspiracije, napornih poti na sestanke v odmaknjene hribovske predele, prečutih noči, aretacij, policijskih preiskav in šikan, bede in pomanjkanja. Tudi taki spomini govorijo o velikem zdravju, sili in veri v bodočnost.

Takrat se je zgodilo takole: tovariš Tita na večer pred državnim posvetovanjem ni dobil pravočasno zveze. Mrak je bil vedno večji in kmalu se je popolnoma znočilo. Tita je bil v skrbeh. Zelo se je bal, da bi zaradi neke pomanjkljivosti v organizaciji ne prišel pravočasno na posvetovanje. In podal se je sam s samotnega mesta, kjer je čakal, proti hišam. Približal se je hiši, kjer so pred njo stali v temi neki ljudje Domeneval je, ali ne bi utegnili biti posvetovanje v tej hiši. Srečal je Očkinega brata, ki je iz kleti pravkar na iztegnjenih rokah nesel cel kup velikih belih štruc. Nista se poznala, a Tita je bilo že precej jasno, da je prišel prav. Tita ga vpraša: »Ali ni tu pri vas nocoj nekaj razgovorov?«

Srečata se pozorna pogleda z onim značilnim ognjem v očeh, ki je bil tako čest pri partijcih, kadar so se s pomočjo javke prvič videli in spoznali. To je bil topel pozdrav novemu tovarišu in izraz veselja, da je javka uspela. Tita in Očkov brat nista bila dogovorjena za javko, a pogleda, kretanje in okoliščine so zgornjo govorilo. Očkov brat je vzkliznil:

»Ali si ti tudi naš?«

Tito se je nasmehnil, veselo, da je sam našel na posvetovanje, a Očkov brat je že odločil:

»Na, nesi ta kruh v hišo! In naloži mu svoje štruce, pokaže vrata in že izgine po drugih opravkih.«

Tako je Tita prišel na partijsko posvetovanje pod Šmarno goro.

»Št. Pavel, Št. Lenart, Vogle, Šmarna gora, Gorjuše, Leskovci, Liscia in

druga imena govore o tem, da je naša Partija v Sloveniji rasla neposredno pod Titovim vodstvom,« sem dejal.

»Da, In ves ta čas je bil Tita ilegal. Poleg tega je v tem času imel konference in posvetovanja tudi na Hrvaškem, v Dalmaciji, v Srbiji in drugod. Povsod je gradil Partijo.«

»Kadar čitamo danes Titove govore, imamo občutek, da na vedno novih problemih in primerih iz življenja, opozarja stalno na isti, osnovni pravce. Prav gotovo so bile tudi v delu tovariša Tita misli, ki so bile v osnovi njegovih naporov?«

»Tito je stalno opozarjal na tri, štiri stvari: na boj za enotnost delavskega razreda, ojačenje in čistost partijske organizacije, nacionalno enotnost in boj proti zunanjemu imperializmu in velikosrbski hegemoniji. Na vseh konferencah, sestankih in posvetovanjih je govoril o tem.«

Luka se je zamislil.

»Da, vedno nas je Tita opozarjal na te stvari. Kolikšno važnost je on polagal na delavski razred! Stalno me je izpraševal o razvoju sindikalnega gibanja, govoril je, kolikšne važnosti je okrepitev sindikatov, kakšne važnosti je borba za kruh. Ko smo okrepili in obogatili odhajali s konference v Gorjušah, je na poti dejal: »Dobro je bilo, samo premalo je bilo delavcev!« Tako je Tita skrbel za delavstvo. Enotna fronta delavskega razreda, okrepitev Partije z delavskimi elementi, to je stalno, stalno poudarjal. Prav tako je stalno na vseh konferencah opozarjal na potrebo borbe za pridobitev širokih množic... Spominim se, kako izostren čut je imel za doslednost v borbi proti frakcijskim elementom v Partiji. Ko je Tita zvedel, da je neki naš sicer dober tovariš poslal razglednico s pozdravi nekim frakcijskem v Mitrovici, s katerimi je bil prej na robiji, sem videl, kako je ta tovariš v Titovih očeh padel. Videl je v tem nedoslednosti v borbi za enotnost naše Partije.«

»Ker se je naša Partija tako oči-

čarski obleki in s smučmi — pripeljal v Ljubljano. Hotel je na vsak način izvesti, kar je bilo sklenjeno in v načrtu a zamujeno na Lisci.«

Za Tita ni bilo poti, ki bi bila pretežka in predolga. Nikdar ni vprašal, kako daleč je, temveč vedno, kje je, da je imel orientacijo. Ni se bal truda, ne noči, ne dežja, glavno je bilo, da je izvršil svoje delo.

»Kakšen je bil do kadrov?«

»Imel sem vedno občutek, da ne poznam tako dobrega poznavalca ljudi kot on. Na nekega človeka, ki je bil takrat še v Partiji, Tita ni dal prav nič. Pozneje se je izkazalo, da je ta človek postal konfident. Odlični poznavalec ljudi — to je Tita. Vedno sem bil prepričan, da ga ni mogoče prevariti.«

»Zelo smo spoštovali tovariša Tita, skoraj bi rekla, da smo imeli respekt pred njim,« je posegla vmes Lukova žena. »Ko sem peljala tovariša Tita in Kardelja iz St. Jakoba skozi Lham na Vogle, se ponoči momentano nisem znašla. Vedela sem za smer in da smo na pravi poti, a terena se nisem spomnila. Malo me je zmedlo. Zelo sem se bala, kaj bo, če bosta sestanek za nuda zažadali mene. Sli smo naprej in za par ovinki sem spet vedela, kje smo. Tak kamen se mi je takrat odvalil od srca!«

»Napiši še to!« je dejal Luka, ko je ona končala. Oba sva čutila isto. Taka topla skrb in vestnost, pa spoštovanje do velikih ljudi delovnega ljudstva je prevladovalo njeno pripovedovanje o Titu.

Zelo veliko je polagal na to, kako se je kdo zadržal na policiji ali pred sodiščem. Ni vprašal samo, ali je izdal kaj ali ne, temveč — »Kako je branil interese delovnega ljudstva na sodišču?« Bile so pa različne faze in različni primeri naše taktike pred sodiščem. Včasih je bilo treba vse tajiti, še prej jasno nastopiti, pozneje braniti enotnost ljudstva in delavskega razreda, v skladu s spremembami naše taktike.

Judeževa domačija na Voglah nad Vinjem pri Lazah, ki so jo požgali Nemci. V tej hiši je bila partijska konferenca 1940. leta, ki se je je udeležil tudi tov. Tita.

stila in tako borila za zaupanje množic, je bila sposobna pozneje prevzeti vodstvo v narodno osvobodilni borbi in zmagati.«

Kakšne značilnosti si opazil pri tovarišu Titu?

»Bil je človek hitrega dela. Hitro je spoznal situacijo in jo razumel, ni mu bilo treba mnogo pojasnjevati. Zelo pa se je trudil, da bi stvari drugim pojasnil. Toliko časa je pojasnjeval, da si razumel. Pri tem ni štedil s časom, predvsem ne pri teoretičnih stvareh.«

V svojih načrtih je bil dosleden, precizen, realen. Kar koli si je postavil za nalogo — za to je storil vse, da bi jo izvedel. Nekoč, pozimi je bilo, smo imeli z njim dogovorjen sestanek na Lisci. Prišli smo tja po raznih poteh, a Tita ni bilo, ker je bil zadržan v Zagrebu. Mi smo se sami razšli. Par dni nato pa je prišel Tita v Ljubljano k meni in podal ostro kritiko, zakaj ni smo čakali... Morali bi čakati. Četudi je bilo njemu kot ilegalcu zelo težko potovati, se je vendarle — v smu-

Njegova kritika naših napak je bila zelo ostra. Vendar je bila vedno taka, da si bil po njej okrepljen, bila ti je v veliko pomoč. Iz te kritike, pa naj je bila še tako ostra, je bilo videti ljubezen in toplino. Pri njem ni bilo jeze ali sovraštva, temveč zgolj skrb za nego in vzgojo kadrov, želja, da bi se razvili. Značilna za Tita je velika ljubezen do kadrov in neprestana vzgoja kadrov. Kadar je podal kritiko mojega dela, me je na koncu prijateljsko vprašal:

»No Franc, da-li će sada biti dobro.«

»Dobro će biti!« sem odgovoril. Čutil sem na dnu ostre kritike njegovo človeško toplino.

Pri njem ni bilo protekcije za nikogar. Cenil je samo delo in predanost.

Zelo je upošteval avtorkritiko. Cenil je iskrenost in sovražil pretvarjanje. Silno je gledal na čistost Partije, na partijnost, zahteval je predanost in samozatajevanje. Zato pa smo tudi uspeli v narodno-osvobodilni borbi, ker je on v nas visoko dvigal te odlike komunista.«

1940-41 je ponovno ilegalno izhajala v 10.000 izvodih.

»Mlada pota, list mladine, «Neodvisnost», «Delavski obzoriki», «Nova ljudska pravica», «Delavski list», «Glas delavca», «Kmečka sloga», «Slovenska zemlja», «Za staro pravdo», «Sobota», «Tabor» itd. — In gotovo so še, ki pa se jih ne morem spomniti, da o revijah in o izkoriščanju drugega tiska niti ne govorim. Če se ne bi stalno borili s finančnimi težavami, bi tega bilo še mnogo več. Stalna plenitev listov je povzročila ogromno škodo. Finančne težave nam je v veliki meri povzročila tudi bolezen sektaštva. Premožnejših mecenov nismo imeli. Ves tisk se je vzdrževal le iz prispevkov siromakov delavcev, namščencev in kmetov.

Leta 1939 predstavljala za Partijo novo etapo. Partija je številčno rasla. Zavedati se moramo, da so v predvojni dobi bili mnogo težji pogoji za sprejem vanjo. Vpliv frakcijskega dela, ki je bil prinašan iz Sremske Mitrovice, je usahnil. Vsi, ki so prihajali iz zapora z grupskimi nastrojenji, so se ob živahni aktivnosti Partije hitro zavedli svoje zmote.

Konec leta 1939 režim postruje zakon o zaščiti države in pripravlja koncentracijske logorje. Da bi delitve oblasti Cvetković-Maček bila popolnejša, formira Maček svoj posebni logor v Lilecu. Toda trhllost režima je tolikšna, da je Partija pravočasno izvedela za te namene. Zavedajoč se bližajočih se odločilnih dogodkov je z vsemi naporji skušala obvarovati svoje dragocene kadre. V Sloveniji je naenkrat 50 ilegalcev, ki jih je policija iskala, da jih pošlje v logorje. To je predstavljalo prvi hip težak problem za Partijo, ne toliko za vprašanje, kako se bodo skrivali pred policijo, saj je imela dovolj široko oporo v množicah, bolj zaradi tega, kako jih bo vzdrževala. Toda, dobrodejne posledice skrivanja so se hitro pokazale: 50 novih poklicnih aktivistov, ki so vse svoje delo posvetili utrjevanju partij-

skih organizacij, širjenju njenega vpliva in razvijanju njenih akcij. Tudi finančno se je položaj boljšal, kljub temu, da je Partija imela ogromno stroškov za takratne razmere za ilegalce, za mnoge konference in tudi legalna združenja.

Partijske organizacije Jugoslavije so takrat stale pred V. državnim konferenco. V mesecu marcu so se izvršile vse konference od mestnih, okrožnih, pokrajinskih in nacionalnih konferenc. Na vsaki od njih so bili voljeni delegati za višjo partijsko konferenco, tako da so bili vsi delegati za Državno konferenco voljeni delegati svojih organizacij. Na njo je poleg partijskega vodstva prišlo preko 100 delegatov. Če naglasimo, da se je vršila v samem Zagrebu in da kljub vsej čuječnosti policije ni bila odkrita in ni bilo nobene aretacije, potem si lahko približno predstavljamo, kako se je Partija usposobila in utrčila. Ob tej konferenci KP Jugoslavije je številno članstvo že ogromno naraslo. Toda po vplivu Partije, ki se je odražal bodisi skozi volitve, časopise, literaturo, organiziranost v strokovnih organizacijah, kulturnih in raznih drugih društvi in oblikah, skozi štrajke, akcije in demonstracije, po katerih so mase sledile Komunistični partiji, je to številno članov predstavljalo ogromne ljudske množice.

Toda ne bi bilo pravilno meriti samo po merilu kvantitete. O njeni kvaliteti, to se pravi o njeni čvrstosti, monolitnosti, o njeni politični zrelosti, zlasti pa o politični modrosti in sposobnosti njenega vodstva govorijo referati in sklepi te konference. Konferenca je podala jasno analizo situacije in nazkazala pravilno perspektivo, podvzeli so bili vsi organizacijski in politični ukrepi, pravilno pot borbe proti grozeči nevarnosti, za priprave na tej poti, na neizogibno vojno, ki je bila že v teku. V ospredje je postavljala vprašanje obrambe, neodvisnosti in načina te borbe proti petokolonašem v vladi itd.

Življenjska sposobnost naše Partije se je pokazala v tragičnih dneh kapitulacije in okupacije naše dežele

Partija je vodila konsekvantno borbo proti fašizmu in peti koloni. V ta namen je šla dosledno svojo pot. Iz samega proglasa Ustanovnega Kongresa so razvidne nekatere značilnosti za današnje čase, da se je namreč Partija z vso silo trudila, da kmete, pristase Slovenske ljudske stranke in druge demokratične elemente odvrne s poti, po kateri sta jih vodila Korošec in Natlačen. To je pokazala tudi pri delu ob priliki Živkovčevih provokacij v Sloveniji. Daleč nazaj se datirajo razne oblike sodelovanja s krščanskimi socialisti in demokratičnimi elementi v SLS, prav tako z naprednimi Sokoli in drugimi grupacijami. Bilo je seveda tudi takih, ki so navidežno šli na sodelovanje, v resnici pa so imeli nasprotno svoje spekulantske interese in so kasneje tudi dokazali svojo reakcionarno bistvo.

V liniji obrambe v zadnjih časih in ob samem napadu na Jugoslavijo se je partijska organizacija mnogokje izkazala, na primer z dobrovoljsko akcijo v momentu mobilizacije. V vseh teh dejanjih je dokazano dosledno izvajanje njene politike. Zato je razumljivo, da je mogla premagati nezaupanje, v katerem so bili vzgojeni od tedaj mnogi, ki so posledje ostali njeni iskreni in trdni zavezniki. Celoveč, Partija je bila v stanju zglediti nezaupanje med raznimi strujami, med pristasi raznih nazorov, ki bi brez nje sicer teže našli skupno pot OF.

Zbrati 18 političnih grup, kolikor jih je bilo v začetku snovanja OF, sta mogla samo tovariša Kardelj in Kidrič z njuno principialnostjo in vztrajnostjo. Njuno delo je politična osnova OF kakor je izražena v prvem proglasu OF, ki je bila objavljena v začetku maja po okupaciji.

Življenjska sposobnost partijske organizacije Slovenije kot celote se je pokazala v tragičnih dneh kapitulacije in okupacije naše zemlje. Partija je poslala ogromno večino svojih članov kot dobrovoljce v vojsko, zveza partijskih organizacij na terenu pa je bila po večini poverjena tovarišcem. V kratkem času po tem je, v takratnih pogojih popolne negotovosti zaradi okupacije, uspelo zopet povezati vse organizacije. Tega ni preprečila niti okupacija, niti okupacija Slovenije na tri dele. Značilno je, da se je tudi CK Jugoslavije sestel konec maja, oziroma v začetku junija s predstavniki iz vseh pokrajin Jugoslavije. Okupatorske meje in vojske tega niso mogle preprečiti.

In še en primer izmed mnogih hočem pokazati, ki dokazuje takratno organizacijsko sposobnost partijske organizacije Slovenije. V začetku junija 1941. leta je bila organizirana in izvedena konferenca KP Slovenije, na kateri so bile zastopane vse okrožne, odnosno okrajne partijske organizacije, ki so na njej razpravljale o vprašanju priprave na skorajšnji oboroženi boj.

Vse ogromno delo, ki ga je Partija odsele izvršila pri začetnem organiziranju oboroženega odpora in vodenja bojev od manjših in večjih sabotažnih akcij, manjših in večjih odredov, premaganja ogromnih fizičnih naporov, moralno-političnega kolebanja v časih, ko je mogla biti vsakemu samo smrt pred očmi — vse to je zmogla sama Partija, ki je že do te najtežje narodne preizkušnje napravila svojo preizkušnjo.

Nadaljnje vojne dobe ne bom obravnaval, ker delo Partije iz teh časov ni toliko neznan, in ker sem si zastavil nalogo, da priliko desetletnice izkoristim za površen oris predvojne dobe.

Mnogi junaki, ki jih je vzgojila in dala Partija, kakor vsi oni, ki so sledili poti, na katero jih je pozvala Partija, Osvobodilna fronta in tovariš Tita, ki so dali življenje za osvoboditev svojega naroda zaslužijo, da se jih ob tej priliki spominimo in počastimo: Ob zdaleka nepopolnem spisku smo ugotovili, da je nad 50 odstotkov članstva Partije izpred vojne dal življenje za našo osvoboditev.

Toneta Tomšiča, Staneta Zagarja, Slančiča, Zidančiča, Gregorčiča itd. itd. je mogla dati samo trda predvojna šola Partije. Tisoči drugih so v osvobodilni vojni napravili svoj izpit preizkušnje.

Koliko pa je takih, ki so bili v vojni sprejeti v njene vrste in kot taki dali življenje — tega ne bo nikdar mogoče ugotoviti.

H koncu bi si mogoče zastavili še tole vprašanje:

Ali pa bo tudi v novih prilikah po osvoboditvi, ko ne preti nevarnost ne za življenje, ne za mučenje na policiji, ne robija, zapor in preganjanje, vzgajala Partija take komuniste, kakršni so se vzgojili med vojo in pred vojno?

Ali ne obstoja nevarnost, da zdaj, ko ni več prilike za take življenjske preizkušnje, komunisti zapadejo v stare, gnile, malomeščanske navade?

Da, ta nevarnost obstaja. Tisti, ki si zamišlja gospodujoč položaj po vzorcu starih režimskih samozadovoljnih ošabnežev, ki si zamišlja, da mu članstvo Partije daje pravico do sinekure, do lahkega življenja brez odgovornosti polnega dela, tisti, ki ne diha in ne živi s Partijo v gorečem stremeljenju, izpolnjevati naloge Partije, ki ni buden čuvár doseženih pridobitev delovnega ljudstva, discipliniran, samokritičen in kritičen do vsega nezdravega in škodljivega za novo družbo — tisti je morda sicer član Partije, ker je ali prežgoda ali pa po zmoti prišel vanjo — toda ni komunist. To mora šele postati, ali pa naj odpade.

Partija ima dovolj moralnih sil, znanja, sposobnosti in volje, da bo čuvala in čistila svoje moralno-politične kvalitete, nadaljevala in še izpopolnjevala svojo staro šolo in svoje tradicije.

Naloga, ki so pred nami, so dovolj težke, da ne bodo dopustile uspanja in pomehkuženja (razpudnjavanja).

Če nimamo pred seboj razrednega sovražnika na oblasti z njegovo policijo, mučilišči in jetnišnicami, če nimamo pred seboj sovražnika na bojnem polju, imamo pa zato skoraj nič manj težko borbo za organizacijo našega novega družbenega življenja, novega gospodarstva, borbo za preobrazbo ljudi, borbo za socializem.

Ta borba zahteva vseh naših sil in sposobnosti. Ob znanju in izkušnjah, ki jih ima vrhovno vodstvo naše KP Jugoslavije s Titom na čelu, z velikimi naporji prenesti to znanje na stotine in tisoče, v široke množice, na graditelje nove družbe, s pospešenim vzgajanjem, šolanjem vse novih in novih kadrov, bo Partija nadalje izpolnjevala svojo vlogo avantgarde. Kakor je bila težka ta šola v preteklosti, tako so tudi izkušnje bogate. Znati spoznavati in obvladovati našo specifično situacijo, njen specifični razvoj, brez mehaničnega prenašanja, toda upoštevati izkušnje od drugod, kar je znala naša Partija in kar nas je privedlo do teh uspehov, vse to nam bo pomagalo tudi naprej. Če je Partija Tita znala skovati bratstvo in enotnost naših narodov iz strašnih nasprotij, kakršna so vladala v stari Jugoslaviji, takšno bratstvo in enotnost, na katero se vsak od naših narodov čuti vezan, a obenem svoboden in enakopraven, če je ustvarjeno to čudo, bomo kos tudi najtežjim nalogam.

Evociranje zgodovine naše Partije ob njeni desetletnici naj služi vzgoji novih in novih kadrov, ki bodo dostojno nosili ime komunista. Predanost, požrtvovalnost, osebna skromnost, zavest kolektivne in osebne odgovornosti, discipline, samokritičnosti in kritičnosti, to so bile lastnosti, ki jih je Komunistična partija vzgajala v svojih članih v predvojni dobi, za časa vojne, to bo eden od osnovnih pogojev naših uspehov tudi za bodoče.

Naj živi Komunistična partija Slovenije!

Naj živi Komunistična partija Jugoslavije in naš voditelj Tita!

Nadaljevanje z 2. strani.

so bili izvoljeni. Prav tako je Partija že pred tem nastopila v občinskih volitvah, kjer je poleg nekaj izvoljenih županov v mnogih občinah dobila močne pozicije. Uspeh platforme Zveze delovnega ljudstva je zavzel velik obseg. Ta organizacija je izdala svoj proglas in program »Kaj hočemo.«

Partija je razvijala močno narodno obrambno akcijo. V ta namen je bilo na njeno iniciativo izvoljenih mnogo narodno obrambnih akcij širom po Sloveniji, v katerih so se povezovali napredni elementi SLS, Sokola in drugi. Kot organ tega narodno obrambnega gibanja je na iniciativo Partije izšel v letu 1938 »Slovenski poročevalec.«

Za časa Münchena, ko se je Chamberlain pogajal s Hitlerjem za Češko, se je po vsej Jugoslaviji, tudi v Sloveniji, razvil močno gibanje solidarnosti in celo že tudi nabiranje prostovoljcev za obrambo Češke. Partija je organizirala kampanjo narodno obrambnih tabornikov, ki so zavzeli velik obseg.

Skozi ves ta čas CK KP Jugoslavije

MANIFEST

Ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije

Delavci! Delovno ljudstvo! Slovenci!

»Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.«

Prešeren 1845. l.

Nad usodo našega stoletja mučenega in zatiranega slovenskega naroda, ki je pretrpel v svoji zgodovini vse, kar more pretrpeti majhen, nikoli svobodni narod, se grozeče kopičijo oblaki, ki jim ni primere v njegovi zgodovini.

Na kocko je postavljen njegov narodni obstoj v trenutku, ko je on sam — neoborožen in nesposoben za obrambo.

Mednarodni dogodki in položaj znotraj Jugoslavije se razvijajo v taki smeri, da brez vsakega pretiravanja lahko rečemo: slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti, v kakršni je danes.

Združeni fašistični vojni hujskači s Hitlerjevo Nemčijo na čelu, ki jih veže skupen pohlep po tuji zemlji in skupna mržnja proti demokraciji, to je proti svobodi in ljudskim pravicam, pripravljajo človeštvu bolj strašno usodo od tiste, ki jo je preživel v »letih strahote« 1914 do 1918, da bi uresničili svoje osvobodilne cilje. Ti fašistični vojni hujskači hite, kajti oni vedo, da vsak dan, ki ga zamude, krepi pristaše miru in povzroča nov dotok sil v protifašistično gibanje.

Slovenski narod je med tistimi narodi, ki jih ta osvobodilna in vojna politika združenih vojnih hujskačev najbolj ogroža. Slovenija leži na križišču, kjer se sekajo poti na Balkan in od tod dalje na Bagdad, pot iz Srednje Evrope preko Trsta na Sredozemsko morje ter pot iz Italije v Podonavje. To jasno dokazuje njeno veliko važnost tako za Hitlerja kot za Mussolinija in nobenega dvoma ni, da je Slovenija ena tistih dežel, po kateri nameravajo fašistični roparji najprej stegniti svoje roke.

Svojih namenov fašizem ne more skriti. Ne le odkrite Hitlerjeve izjave v njegovi knjigi »Mein Kampf«, ne le sam duh fašizma, ki ne trpi obstoja majhnih narodov, temveč vsa notranja in zunanja politika Hitlerjeve Nemčije je dokaz, da se Hitler znova oprijemlje stare nemške imperijalistične politike »Drang nach Osten«, katere ost se po eni strani obrača proti Sovjetski zvezi, ki jim je trn v peti, ker je na eni šestini zemeljske oble ustvarila svojim narodom srečno življenje, po drugi strani pa proti podonavskim in balkanskim narodom, ki naj bi postali »nemški most« za prodiranje nemških fašističnih osvajačev na bližnji vzhod in v Azijo. Tako osvobodilno politiko Hitlerjeve Nemčije dokazuje tudi vse pisanje nemškega tiska, ki razglasa Slovenijo za »sfero nemške kulture«, za »nemško kulturno ozemlje«, za deželo, »kjer žive Nemci«, a Slovence smatra ta tisk za »slovensko govoreče Nemce«. Propagandna karta »bodočega nemškega tretjega rajha«, ki jo izdaja nemško propagandno ministrstvo, obsega Slovenijo kot sestavni del tega »tretjega rajha«.

Nevarnost, ki preti slovenskemu narodu, se je posebno povečala z nemško-italijansko pogodbo. Zveze med obema fašističnima priganjalcema postajajo vedno tesnejše. Italijanski fašizem pa je stari zakleti sovražnik slovenskega naroda, ki si prizadeva popolnoma izbrisati slovensko narodno manjšino v Italiji. Ista usoda čaka tudi ostale Slovence, ki bi pripadli pri poravnavanju medsebojnih računov med fašističnim bratovščino nenasilnemu italijanskemu fašizmu. Italijanski fašizem se Sloveniji ne more odpovedati. Slovenija je za Italijo zveza s Srednjo Evropo in Podonavjem ter pot na Balkan, ona je zanj zaloga premoga in lesa, ki ju Italija nima v zadostni meri.

Zato pomeni nemško-italijanska zveza za slovenski narod strašno nevarnost, da ga bodo fašistični roparji vnovič razkosali. Jugoslovanski del, četudi sam zatiran, pa je danes matica slovenskega naroda, njegovo kulturno središče, iz katerega erpačo novih sil tudi Slovenci v Italiji in Avstriji. Ako bi se fašističnim osvajačem posrečilo razkosati tudi ta del, tedaj bi bil to za ves narod udarec v srce. Razkosan, razbit bi tem lažje podlegel nasilnim fašističnim raznarodovalnim metodam, ki po svoji brezobzirnosti in po svojem cinizmu nimajo primere v zgodovini.

PRED TO NEVARNOSTJO JE DANES SLOVENSKI NAROD POPOLNOMA NEZAVAROVAN

Vlada Stojadinović-Korošec, ki stoji na krmilu Jugoslavije in ki ščiti velesrbsko nadlodo pred ljudskim nezadovoljstvom, ne le da ne more biti porok za zaščito slovenskega naroda, marveč je z vso svojo dosedanjim notranjo in zunanjo politiko podpirala največje sovražnike slovenskega naroda v njihovih pripravah za bodočo osvajanje. Jugoslovanski fašizem ni razbit. V tesni zvezi s Hitlerjevim fašizmom kuje nove naklepe proti ljudstvu in se pripravlja na ponovno osvojitve oblasti. Stojadinović-Korošecova vlada pušča svobodne roke fašizmu, najhujšemu sovražniku vseh narodov Jugoslavije.

Vlada dovoljuje JNS, da lahko mirno nadaljuje svoje razdiralno delo, ta vlada

stoji. S tem, da so voditelji uvlekli SLS v protiljudsko in protislovensko JRZ, so napravili velik greh pred slovenskim narodom. Ne v velesrbski JRZ, temveč v slovenskem protifašističnem in osvobodilnem ljudskem gibanju in njegovih prvih vrstah je mesto SLS. Vodstvo SLS z dr. Korošcem na čelu je zato odgovorno pred vsem slovenskim ljudstvom, da v najtežjih časih izpostavlja slovenski narod popolnoma uničenju.

Slovenski narod se ne more razvijati brez demokratičnih svoboščin, to je brez svobode združevanja in zborovanja, brez svobode tiska in govora. Volja ljudskih množic ne more priti do izraza brez svobodne, splošne, neposredne, enake in tajne volivne pravice. Treba je dokončno

nikov svobode narodov, to je Nemčije in Italije. Zato je dolžnost slehernega mirno-ljubnega in svobodoljubnega človeka, vsake v resnici miroljubne države, da podpre osvobodilni boj španskega ljudstva. Zato zahtevamo tako podporo tudi od Jugoslavije namesto klevetniške kampanje režimskih listov in režimske stranke proti junaškim narodom Španije.

Pod režimom velesrbske vlade, zlasti v njeni šestojanuarski in današnji obliki je bil slovenski narod gospodarsko strašno izmučen. Produkti slovenskih delovnih sil so šli in še gredo v nenasična žrela beograjskih bank, dočim je slovenski delavec, slovenski kmet in sploh slovenski delovni človek zapadel v neizrekljivo bedo in pomanjkanje. Zato zahteva slovensko ljudstvo tako gospodarsko politiko, ki mu bo povrnila škodo, ki jo je pretrpel, tako gospodarsko politiko, ki bo slovenski

demokratičnimi množicami delovnih kmetov, malih trgovcev in obrtnikov. Poleg tega so se združile tudi razne demokratične skupine in skupno s proletariatom dosegle znatne uspehe.

Toda slovensko ljudstvo se zaveda, da je pri tako nevarnem nasprotniku vse lo premalo in nezadostno. V prvi vrsti je slabost obrambe slovenskih narodnih interesov v tem, da gibanje proti fašizmu in vojni, za ljudske svoboščine in mir, še ni zajelo onih katoliških množic, ki so danes v okviru slovenskega dela JRZ in v njenih gospodarskih, združnih, prostovoljskih in športnih organizacijah. Te množice so demokratične in gredo za svojimi voditelji zaradi njihovih nekdanjih narodno osvobodilnih, demokratičnih in socialnih gesel, ki jih li voditelji še do danes niso prekinili. Te množice čedalje bolj odločno zahtevajo demokracijo, narodno svobodo, boj proti fašizmu in vojni. Te množice vedo, da so njihovi glavni sovražniki velesrbski fašizem, velesrbska nadloda in oni tujevi fašistični klapci v Sloveniji — Kramar, Pucelj itd. — ki se zbirajo pod okriljem skrajšanih šestojanuarskih diktatorjev in se pripravljajo na nove zločine proti ljudstvu.

Zato med temi množicami in med vsemi drugimi demokratičnimi silami slovenskega naroda ne more in ne sme biti nobenih pregrad in zaprek, ki bi ovirale združitev vsega svobodoljubnega slovenskega ljudstva v boj proti skupnemu sovražniku, skupnemu zatiranju in skupnemu izkoriščanju.

Sleheri borec za svobodo slovenskega naroda, a v prvi vrsti vsak komunist, spoštuje versko prepričanje svojega sobojevnika; kajti tisti, ki v tem trenutku, ko gre za obstanek slovenskega naroda, seje s tem vprašanjem razdor med slovenskim ljudstvom, izdaja interese slovenskega naroda.

Slovenski delavski razred predstavlja tretjino slovenskega naroda, predstavlja njegov najbolj zavedni, najbolj napredni in najbolj organizirani del. Zato nosi zgodovinsko odgovornost za bodočnost slovenskega naroda, kol mu je naš veliki pisatelj in voditelj I. Cankar zapustil kol oporoko:

Na meni, na mojih plehkih, na plehkih delavca — proletarca leži bodočnost slovenskega naroda, naroda — proletarca.

Nalogo, združiti vse sile slovenskega naroda proti naklepom fašizma, imajo predvsem slovenski delavci. Zato se slovenski delavci ne bore enotno samo v boju za svoje vsakdanje zahteve potom akcijske in polne strokovne enotnosti, temveč hočejo nastopati enotno tudi na političnem področju. Iz njihovih vrst samih se je dvignila zahteva, da je delavskemu razredu potrebna delavska stranka, ki bi združevala res vse delavstvo.

V svesti si velike nevarnosti, ki preti slovenskemu narodu, in zavedajoč se velike odgovornosti, ki leži na delavskem razredu za usodo slovenskega naroda, so smatrali slovenski komunisti za potrebno, da svoje organizacije preoblikujejo v Komunistično partijo Slovenije, da bi s tem najjasnejše podčrtali svojo pripravljenost boriti se za to, da bi tudi slovenski narod svobodneje zadikal. Pri, Ustanovni Kongres Komunistične partije Slovenije manifestira trdno voljo slovenskih komunistov, dati na razpolago svojemu ljudstvu vse svoje sile, ter izražati njihovo neomajno zvestobo slovenskemu narodu. S tem pa slovenski komunisti nikakor niso oslabili svoje povezanosti in čvrste enotnosti z bratskimi komunističnimi vrstami ostalih narodov Jugoslavije, temveč nasprotno, v boju proti skupnemu sovražniku se bodo te vezi še bolj okrepile.

Komunistična partija Slovenije, ki v svoji zgodovini pokaže lahko tako lepo število največjih junakov v boju za svobodo vsega ljudstva, se bo rano ob rami z vsemi demokratičnimi silami slovenskega naroda še z večjo odločnostjo borila, da se odbije nevarnost, ki mu preti s strani fašizma, in da se uresniči demokratične težnje svobodoljubnega slovenskega ljudstva.

Zato v boj za rešitev slovenskega naroda!

Zato v boj za pobratenje slovenskega ljudstva!

Naj živi sloga slovenskega ljudstva!

Naj živi sloga in enotnost slovenskega delavstva!

Naj živi bratstvo narodov Jugoslavije v boju za svobodo!

PRVI USTANOVNI KONGRES
KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE.

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE.

Delavci! Delovno ljudstvo! Slovenci!

»Žive naj vsi narodi,
ki dan dočakat hrepene,
da koder sonce hodi,
ne bo pod njim sužnje glave;
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.«

PRESEREN, 1845. l.

Nad usodo našega stoletja mučenega in zatiranega slovenskega naroda, ki je pretrpel v svoji zgodovini vse, kar more pretrpeti majhen, nikoli svobodni narod, se grozeče kopičijo oblaki, ki jim ni primere v njegovi zgodovini.

Na kocko je postavljen njegov narodni obstoj v trenutku, ko je on sam — radi razcepljenosti in neenotnosti — neoborožen in nesposoben za obrambo. Mednarodni dogodki in položaj znotraj Jugoslavije se razvijajo v taki smeri, da brez vsakega pretiravanja lahko rečemo: slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti, v kakršni je danes.

Združeni fašistični vojni hujskači s Hitlerjevo Nemčijo na čelu, ki jih veže skupen pohlep po tuji zemlji in skupna mržnja proti demokraciji, to je proti svobodi in ljudskim pravicam, pripravljajo človeštvu bolj strašno usodo od tiste, ki jo je preživel v »letih strahote« 1914-1918, da bi uresničili svoje osvobodilne cilje. Ti fašistični vojni hujskači hite, kajti oni vedo,

ščiti Ljotičeve bande, ki izzivajo delovno ljudstvo s svojimi demagoškimi shodi, na katerih se vežbajo za teroristične napade na mirno prebivalstvo po zgledu Hitlerjevih nacionalsocialistov. Ta vlada ne pozna cenzure za brošure Hodžerovih borbašev, ki skrivajo svoj fašizem pod demokratičnimi gesli, dočim preganja bojovnike za demokracijo in narodno svobodo ter zatira njihov tisk, prepoveduje njihove shode, razganja njihova društva, najsi so samo športna ali kulturna.

Prav tako je v zunanji politiki. Ta vlada ne samo da ne utrjuje zveze z narodi, ki hočejo miru, temveč prav obratno slabi zveze, ki so bile opora miru v Srednji Evropi, kot je to Mala Antanta, in na Balkanu, kot je to Balkanska zveza. Z najnovejšim paktom z Italijo se je Jugoslavija popolnoma priključila bloku fašističnih vojnih hujskačev in je še bolj podčrtala svoje sovraštvo do najsiilnejše trdnjave miru, do Sovjetske zveze, s katero noče navezati diplomatskih odnosov. 650.000 Slovencev in Hrvatov v Primorju in Istri je s tem paktom popolnoma prepuščenih Mussoliniju in poitalijančenju.

Politika dr. Korošca kot predstavnika najmočnejše slovenske stranke v Stojadinovićevi vladi je nasprotna interesom slovenskega naroda. Dr. Korošec in vodstvo bioše SLS kljub ogromni nevarnosti, ki preti slovenskemu narodu, nadaljuje staro politiko slovenskih meščanskih strank, politiko izkoriščanja nasprotja med srbskimi in hrvatskimi strankami, politiko »jezička na tehničnici«, »politiko drobtinice«, ki ne slabi samo boja hrvatskega naroda za osvobodjenje, temveč ovira tudi boj slovenskega ljudstva proti narodnemu zatiranju. Vodstvo SLS z dr. Korošcem na čelu izpodkopa s tem enotnost zatiranih narodov Jugoslavije v boju proti velesrbski nadlodi, proti režimu centralizma in velesrbskega terorja ter spravlja slovenski narod v nevarnost, da bo ostal popolnoma osamljen v svojem boju za narodni ob-

odpraviti sramotne zakone šestojanuarskega vojaško-fašističnega režima in postaviti pred sodišče njihove očete. Nemudoma je treba odstraniti zakon o zaščiti države in osvoboditi iz zaporov vse žrtve tega zakona do današnjega dne. Delavski razred se ne more boriti za izboljšanje svojega položaja brez svobode strokovnega delovanja in strokovnega organiziranja. Slovenski kmetje ne morejo izraziti svojih zahtev, če ne morejo svobodno odločevati v svojih demokratično izvoljenih Kmečkih zbornicah in drugih kmečkih ustanovah.

Bodočnost slovenskega naroda in njegovi narodni obstoj bosta zagotovljena le v svobodni zvezi bratskih narodov Jugoslavije v obliki zvezne države. V to serho je treba sklicati konstituantno, ki naj odloči o obliki bodočega sožitja narodov današnje Jugoslavije. Slovenski narod pa mora dobiti svoj lastni demokratično izvoljeni parlament. Treba je podpreti boj slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in drugod za svoje narodne pravice, kajti slovenski narod se ne more in ne sme odpovedati svojega starega cilja: ZDRUŽENE IN SVOBODNE SLOVENIJE.

Jamstvo mednarodnega miru in zaštita malih narodov, zlasti pa interesov slovenskega naroda, je v kolektivni obrambi vseh ogroženih narodov proti fašističnim vojnim hujskačem. Zato slovensko ljudstvo zahteva okrepitev vseh zvez s miroljubnimi in demokratičnimi državami. V prvi vrsti s Francijo, Malo Zvezo in Balkansko Zvezo. Ta zid miru pa ne bi bil popoln, če se mu ne pridruži še Sovjetska zveza, ki je najmočnejši stebler miru in svobode narodov. Zato je skrajni čas, da uredi Jugoslavija s Sovjetsko zvezo diplomatske odnose. Tem idealom miru, demokracije in narodne svobode prinašajo v sedanjem trenutku na oltar ogromne žrtve narodi Španije, ki jih je v mirnem ustvarjalnem delu zahrbito napadla sodrga fašističnih generalov, podprta od mednarodnih fašističnih vojnih hujskačev in sovra-

da vsak dan, ki ga zamude, krepi pristaše miru in povzroča nov dotok sil v protifašistično gibanje.

Slovenski narod je med tistimi narodi, ki jih ta osvobodilna in vojna politika združenih vojnih hujskačev najbolj ogroža. Slovenija leži na križišču, kjer se sekajo poti na Balkan in od tod dalje na Bagdad, pot iz Srednje Evrope preko Trsta na Sredozemsko morje ter pot iz Italije v Podonavje. To jasno dokazuje njeno veliko važnost tako za Hitlerja kot za Mussolinija in nobenega dvoma ni, da je Slovenija ena tistih dežel, po kateri nameravajo fašistični roparji najprej stegniti svoje roke.

Svojih namenov fašizem ne more skriti. Ne le odkrite Hitlerjeve izjave v njegovi knjigi »Mein Kampf«, ne le sam duh fašizma, ki ne trpi obstoja majhnih narodov, temveč vsa notranja in zunanja politika Hitlerjeve Nemčije je dokaz, da se Hitler znova oprijemlje stare nemške imperijalistične politike »Drang nach Osten«, katere ost se po eni strani obrača proti Sovjetski Zvezi, ki jim je trn v peti, ker je na 1/6 zemeljske oble ustvarila svojim narodom srečno življenje, po drugi strani pa proti podonavskim in balkanskim narodom, ki naj bi postali »nemški most« za prodiranje nemških fašističnih osvajačev na bližnji vzhod in v Azijo. Tako osvobodilno politiko Hitlerjeve Nemčije dokazuje tudi vse pisanje nemškega tiska, ki razglasa Slovenijo za »sfero nemške kulture«, za »nemško kulturno ozemlje«, za deželo, »kjer žive Nemci«, a Slovence smatra ta tisk za »slovensko govoreče Nemce«. Propagandna karta »bodočega nemškega tretjega rajha«, ki jo izdaja nemško propagandno ministrstvo, obsega Slovenijo kot sestavni del tega »tretjega rajha«.

Nevarnost, ki preti slovenskemu narodu, se je posebno povečala z nemško-italijansko pogodbo. Zveze med obema fašističnima priganjalcema postajajo

3

Faksimile manifesta Ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije.

Volitve v odbore OF v Idrijskem in Goriškem okraju

**„Ne bomo varčevali naših moči in našega truda
za uresničenje petletnega plana“**

Iz pozdrava Lozić Izvršnomu odboru OF

Po volitvah v prvih štirih okrajih v Slovenskem Primorju je ljudstvo dne 13. t. m. volilo v odbore Osvobodilne fronte še v poslednjih dveh okrajih: goriskem in idrijskem. Na volitve se je naše ljudstvo temeljito pripravilo. Volivna kampanja je obsegala predvsem globoko spoznavanje današnjih delovnih nalog, ki imajo en sam važen namen, namreč, seznaniti delovne množice z gospodarskimi načrtom, a tu ne gre za golo spoznavanje kot tako, ampak osvojiti si je treba globoko vsebino načrta in njegov končni cilj. Vsakega poedince in nas vse, vse državljanе čakajo odgovorne naloge, ki morajo biti izpolnjene, kajti uresničitev načrta pomeni obenem naše življenjsko vprašanje. Med najhujše plati delovnega ljudstva se je posejalo seme, ki nam bo z delom sprodedno v resnico, rodilo popolno gospodarsko neodvisnost naše ljudske republike. To naloge, spoznavati pravo bistvo načrta, so izpolnili predvolivni sestanki, ki jih je imela vsaka vas po več v času priprav za volitve. Diskusije, ki jih je vodilo ljudstvo so potrdile visoko zavest in pripravljenost naših množic, bile so stvarne in radi tega plodne. S teh sestankov so se odposlalo nešteto resolucij, ki naslovljenih na Izvršni odbor Osvobodilne fronte, v katerih je ljudstvo izrazilo svoje neizmerno zaupanje v vodstvo Osvobodilne fronte. Vasi so dale svoje prve delovne obveze in s tem pokazale, da se že vključujemo v gospodarski načrt in da smo odločno pripravljeni načrt zagotoviti. Te s težko delovno roko pisane resolucije in obveze nam jasno povedo, da smo pripravljeni na delo, da bomo prav z delom, z ustrvarjanjem in predanostjo skupno z ostalimi državljanji naše mlade ljudske države zgradili socialistično domovino. Pripravljeni smo, da pod vodstvom Osvobodilne fronte — kot organizatorja vseh naših zmag zagotovimo veliko bodočnost. Odločen korak k temu cilju so volitve v odbore Osvobodilne fronte.

Prebivalstvo vasi Seniški breg na Grgarskem piše v svoji resoluciji IOOF takole: V petletnem planu bomo izvedli v letu 1947 popolno elektrifikacijo vasi, oddali bomo 10.000 kg češeni, 50.000 kg

Na svojih masovnih sestankih je ljudstvo pripravljalo, sestavljalo in sprejemalo kandidatne liste. Pri izbiri kandidatov je spet pokazalo svojo politično zrelost in ponovno potrdilo, da se dobro zaveda, kakšne odbore in kakšne voditelje potrebuje danes OF.

Svoje visek so dosegle priprave na volitve na dan in predvečer volitev. Kamor si prišel, povsod je mladina pridno čistila vas, pripravljala slavoloke, napise, transparente, žene so krasiile voliča, volilne komisije pregledovale svoje delo za boljšo tehnično izvedbo, pionirji so krasiili domove, prav vsak je hotel s svojim delom doprinesei k čim svečanemu licu vasi. Tako je že dan pred volitvami opozarjal na bližajoči se praznik. Vse te zunanje priprave pa so se vršile s takim veseljem in dobro voljo, da si že v tem videl vso prisrčnost ljubezni do OF.

V Ročnju na Kanalskem je po končanem delu v vasi dejal star očanec: »No, tako lepa pa ni bila naša vas že dolgo let.« Na večer so se začele zbirati skupine po vaških trgih, zapela je harmonika, začulo se je petje od vseh strani, zagoreli so kresovi po vseh gričih in vsa Goriška je bila eno samo morje plamenov in luči. Vse te luči so bile kot spomin na nekdanje partizanске čase, na nekdanje borbe naših bratov in na končni zmagoviti pohod, ki ga je vodila OF. Bile pa so obenem tudi vzpodbuda za novo delo. Po večjih krajih so pripravili velike kresove sredi vasi in plesali narodne pleske okrog njih.

Dan volitev — 13. april — je že s svojim lepim sončnim vremenom dal prazničnemu razpoloženju še večji pouk. Volivci so od vsepovsod trumoma prihajali na volišča. Prihajali so največ v skupinah z godbo in z zastavami. Poročila o izidih volitev v idrijskem okraju so vsebovala vse svežino močne ljudske volje. Ze na vse zgoraj so se prebudile grape in oživele vasi. Veliko število vasi je pričelo voliti že v prvih jutranjih urah, da bi v tekmovanju čim prej pokazale svoje zaupanje in v Osvobodilno fronto. V Črnem vrhu so pričeli volitve že ob enih ponoči in že zgodaj zaključili s stoodstotno udeležbo. Z raztrese

fronto. Ljudstvo okraja je s povprečno udeležbo 99,7 odstotkov pokazalo, da stoji v prvi liniji boja za gospodarsko neodvisnost s tolikimi žrtvami ustvarjene svobodne Titove Jugoslavije.

Osvobodilna fronta pa je zabeležila prav v volivni kampanji v idrijskem okraju še posebno zmago. Število članstva se je dvignilo za 16 odstotkov, kar pomeni, da so vsi poštene ljudje, razen poedinih protiljudskih elementov, člani Osvobodilne fronte in je izid volitev resnično prava ljudska volja.

Najrazglednejši prizori, ko so prihajali najstarejši volivci od blizu in od daleč na volišča, so dali prazniku še svečanejši pomen. V Ročini na Kanalskem je prišel na volišče tudi 88leten možak, ki je bil v rokah, ves ponosen in vesel, da lahko svobodno voli. V krajih cene A je bilo pri vseh volivcih čutili navdušenje in srčnost, da lahko svobodno izražajo svoja čustva prav v času, ko z vso nestrpnostjo pričakujejo priključitve k Jugoslaviji, za katero so se morali boriti še pod ZVU. V smislu tekmovalnosti so se vsi kasele, kateri bi tudi tehnično izvedla najboljše in najhitreje svoje volitve. Že v zgodnjih urah so prihajala neprestano poročila o 100% udeležbi vasi. Kurirji so vsake pol ure točno pošiljali poročila o poteku volitev. Mladina se je pri tem izredno izkazala z vztrajnostjo in požrvalnostjo. V Grgarju niso imeli prevoznih sredstev in so večinoma peš prinašali poročila, iz Grgarja pa je mladinec na okrašenem konju odnašal zbrana poročila dalje. Visoko

ponudila zbrana politična in vojska številu vasi, ki so dosegle 100% udeležbo, je dalo jasno sliko uspeha volitev v našem okraju. Vsak volivec je hotel s svojo prisotnostjo na volišču in z izvolitvijo najboljših med najboljšimi izraziči svoje neomajno zaupanje v program OF in v boljše, srečnejšo bodočnost. Z neverjetnim zanimanjem je ljudstvo novo okrog radijskih aparatov ter poslušalo poročila, ki so prinašala rezultate o poteku volitev. Mnogo vasi je na manifestativni način pri izvedbi volitev ponovno sprejemalo nove obveze ter pošiljalo neštete pozitivne resolucije IOOF. Skoro ni bilo vasi, da se ne bi spomnila pri tem tudi svojih bratov na Koroskem, ki jim še vedno ni zagotovljena srečnejša bodočnost, katero bi zaslužili po tolikih borbah in žrtvah. Vsa pisma tovarišu Kardelju radi Koroske izražajo želje in zahteve vsega prebivalstva za osvoboditev koroskih bratov in obljubljeni pomoč in vsa podpora v tej borbi za zmago demokratičnih sil. Svetu zunanjih ministrov pišejo o krivicah, ki se dogajajo še vedno nad koroskimi brci s strani britanskih vojaških oblasti.

Odločna zahteva po priključitvi Koroške k Jugoslaviji zveni iz vseh resolucij. Iz Brd, kambreskih vasi na skrajni zapadni meji, iz vasi okrog Gorice, z Vipavskega in Grgarskega, od vsehposov so prihajala pisma z zagotovili, da hočemo z našim delom pod vodstvom OF storiti vse, kar bo v naši moči za dosego pravic Korošcem. Iz Zapuž so poslali POOF za Slov. Koroško resolucijo sledeče vsebine:

»Prebivalci vasi Zapuže na Goriškem pošiljam Vam, bratom Korošcem, najtoplejše pozdrave na dan svobodnih volitev v odbore OF. Organizacija OF na je vse povezala v borbi za osvoboditev, nam je svobodo izbojevala in se mora danes po zaslugi nekaterih, ki so pozabili na naše skupne žrtve in zasluge v tej borbi, za Vašo svobodo se vedno boriti. Okusili smo 25 let zatiranja italijanskega fašizma ter z vso grenkobo občutili težke borbo pod tujo vojaško oblastjo, kakršno vodite še vedno Vi in Vas zato morda v teh trenutkih najbolje razumemo. Vemo, da je Vaša borba težka in da Vaše trpljenje še ni končano. Zato Vas vzpodbujamo v nadaljevanju in vztrajanju v tej borbi. Naj Vas pri tem vzpodbuja zavest, da smo z Vami vsi Slovenci, vsi jugoslovanski narodi in vsi svobodoljubni narodi svetle.

Kljub težkim terenskim prilikam v gotovih predelih okraj, kljub marsikateri oviri s strani Civilne policije v predelih cone A, so se volivce zaključile povsod v dopoldanskih urah. V nekaterih vaseh že ob 6. uri zjutraj. Razen malega števila vasi, so volile vse 100%, ostale pa povprečno z 98 do 99%. Goriško ljudstvo je dokazalo s tem svojo pripravljenost na izvedbo nalog v petletnem načrtu.

Po izvedenih volitvah pa je dalo vse ljudstvo duška svojemu veselju ob pridelitvah, ljudskih rajanjih, ob petju naših pesmi in ob godbi. Praznik volitev je bil praznik našega naroda.

nih naselij so prihajali prebivalci veseli in nasmejani. Zbirali so se v sprevođe in skupine, pojoč pesmi. Ozemlje je prirodno močno razsekano in razbrazdano, vendar so požrtvovalni kurirji razigrani prinašali na center poročila iz volišč. Kot nekdanj so premagovali na svoji poti težke vzpone, preskakovali jarke in njih vesti so potrjevale veličino dneva, ko je ljudstvo volilo svoje najboljše in najbolj predane ljudi. Vasi, kot tudi sama Idrija, so bile praznične; v zelenju in v zastavah. V rudarsko gadje gnezdo se je uprlo mlado sonce. Rudarji, ki dan na dan z mišičastimi rokami kopljejo rudo, vsi oznojeni in žarečih oči, so potrdili svojn delovne napore s tem, da so stodostotno oddali glasove za Osvobodilno

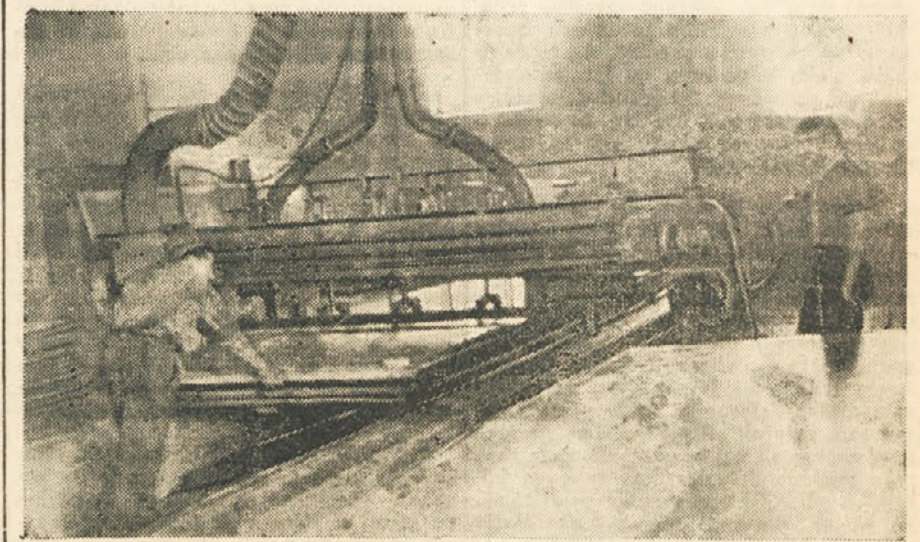
V Vrhpolje je prišel

OBISK V TOVARNI LESOVINSKIH PLOŠČ FALLERSA V ILIRSKI BISTRICI

Delavci so v tekmovanju za 16,2% prekoračili načrt

Ob prvem koraku, ko vstopiš v tovarno lesovinskih plošč Fallero pri železniški postaji v Ilirski Bistrici, te preseneti nekaj, česar včasih v tovarnah nismo poznali. To je izredno dobro higiensko stanje, kar omogoča moderna, visoka gradnja, prostrane dvorane in električni pogon vseh strojev v tovarni. »Delavci — petletka mora biti naš prvi cilj za boljšo bodočnost. Prekoračimo kontra-nacrt!« to je parola, ki kaže, kakšno razpoloženje vlada med delavci v tovarni. Že takoj, ko sem vstopil v prvi prostor, v sekalnico, mi je delodajca tovariš Udočič Anton povedal, kako so delavci

mizarji izdelujejo omarice za obleko. da se bodo delavci pri prihodu v tovarno lahko preoblekli v delovno obleko in odšli v čistem oblačilu. Za tiste tovarišice, ki delajo pri mešalniku, pa smo preskrbeli gumijaste skornje, da si ne poškodujejo nog. Nameravamo zgraditi tudi kopalnico, manjka nam le še nekaj materiala, ki ga bomo pa že dobili. Zanimalo me je tudi, kako se delavci izobražujejo. Tajnik sindikata mi je povedal, da imajo tedensko študijske sestanke, na katerih so doslej predelali predvsem gospodarski načrt. Deljal pa je, da so zaenkrat še precejšnje težkoče v fizikalni, ki še ni do-

Rezanje lesovinskih plošč na cirkularki

ci sami izboljšali že lansko leto delovanje velikega stroja, ki reže lesene odpadke na drobne koščke. Z zanimanjem sem mu sledil po vseh delih podjetja in si ogledal, na kakšen način iz odpadkov jelovega lesa izdelujejo lesovinske plošče, ki jih uporabljamo za razno pohištvo, opaženje itd. Iz sekalnice za avtomatičen način leseni drobcji pridejo v kuhalnik, kjer s kemično primesjo v kotlih drobce prekuhamo. Ko se leseni kosi v mlinih razrežejo na prav drobne dele, pridejo v mešalnik in zgostevalnik, kjer se lesena masa premeša s posebno vrsto prekuhanе smole in nato je gosta masa pripravljena za izoblikovanje plošč.

Prav pri oblikovalnem stroju mi je delovodja ponosno razkazal nov stroj, ki so ga pred nekaj dnevi iznašli sami delavci in s katerim bodo odlej maso prepojili z najrazličnejšimi barvami, da bodo plošče imele lep zunanji izgled. Ta stroj so postavili udarnik Primc, delovodja in še nekaj drugih tovarišev. »Vedno se trudimo, da bi našo tovarno čim bolj izboljšali, ker vemo, da delamo zase. Sami, brez inženirja, smo postavili ta stroj. Tudi v bodoče imamo v načrtu razna izboljšanja,« mi je dejal delavec. Na tak način torej rastejo novotariji, ki bodo jutri preobrazili našo industrijo.

Ko smo si ogledali še oblikovalni stroj, kjer se tekoča masa že pod manjšim pritiskom izoblikuje v plošče, smo prišli do stiskalnice, kjer pod pritiskom 500 atmosfer izdelujejo plošče v gotovi obliki. »Vodstvo podjetja je v načrtu točno določilo, koliko plošč bomo izdelali na dan. Toda delavci smo si takoj napravili kontra-načrt, po katerem bi morali v prvih treh mesecih preseči število plošč za 8,5%. A nismo dosegli samo tega. Danes izdelamo še za 7,7% več plošč, kot smo si zadali v svojem kontra-načrtu«, mi je povedal delavec, ki me je spremljal.

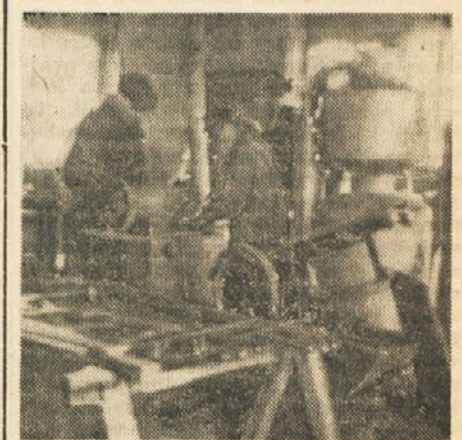
Ko smo si ogledali še ovlažilnico, kjer končno posuše obesimo za 24 ur in jih po potrebi ovlažijo, če so prepuhu ali pa jih posušijo, če so preveč vlažne, smo stopili v sosednji prostor, kjer je velik parni kotel, ki ga kurijo s premogom in ki proizvajajo paro, potrebno za oblikovanje plošč. Kurjač je pravkar premešal žerjavico z jeklenim drogom, poleg njega pa je stal strojnik Jakin Drago, ki je obenem tajnik sindikalne podružnice. Zanimalo me je, kako deluje sindikat v Faleri. Vprašal sem ga, na kakšen način so mogli doseči prekoračenje načrta za 16,2%. »To smo dosegli predvsem z uvedbo akordnega dela,« mi je odgovoril. »Akordno delo je do sedaj uvedeno v delovnem kolektivu pri mešalniki, oblikovalnem stroju in stiskalnici, ker je od teh strojev odvisen celoten dvig produkcije. Nameravam pa uvesti akordno delo v kratkem tudi pri drugih strojih. Dokler nismo imeli akorda, nekateri delavci niso prihajali točno k delu in zato se je pričelo skoraj vedno s četrto uro zamudo. Sedaj pa delavci pridemo vsi že pred 8 zjutraj v tovarno, tako, da prva prične z delom točno ob osmih, druga izmena pa prične ob dveh popoldne. Dosegli pa smo v tekmovanju tudi druge uspehe. Prihranili smo za 30% premoga s tem, ko smo za pričetek kurjenja pričeli uporabljati izrabljeno olje in mazila. V načrtu za drugo četrtletje smo sklenili, da bomo prihranili še 8% premoga. V zunanjih skladiščih pa bomo prihranili 2% lesa s tem, da bomo bolj skrbno pazili nanj.« Povprašal sem ga še, kako so kaj uredili zdravstvene razmere v tovarni. »Pri stroju, ki prepoji maso s parafinom, smo postavili posebno črpalno, ki izsesa škodljivo soparo, tako da ne bo več delavcem slabo vplivala na pljuča,« mi je odgovoril; »sedaj pa mislimo nekaj podobnega napraviti tudi pri skalnici, da se zavarujemo pred lesnim prahom. Prav sedaj naš

volj razgibana; prav gotovo pa bodo tudi to razširili.« Več pa ti bo o izobraževanju lahko povedal tovariš Ludvik Vižintin, ki v naši podružnici odgovarja za prosveto,« je končal.

Poslovilj sem se od delavcev v tem oddelku, nato pa sem stopil še do tovariša Ludvika. Pokazal mi je posebnost dvorano, ki jo imajo za kulturne prireditve. Dvorana je lepo okrašena in ima tudi oder za igre. Že ob koncu marca so imeli prvo kulturno prireditev, na kateri so delavci nastopili z igro »Punte in z različni deklamacijami, pevski zbor, ki ga imajo skupno z drugimi tovarnami, pa je zapel nekaj borbenih pesmi. Delavci imajo tudi svojo knjižnico, ki ima zaenkrat štiri-deset knjig, preskrbeli pa si bodo še druge.

Ogledal sem si tudi stavbe okrog tovarne. Za sedaj imajo nekateri delavci že svoja stanovanja, v načrtu pa imajo, da bodo v letošnjem letu zgradili dve novi hiši za 8 stanovanj izven tovarne. Imajo tudi svojo delavsko menzo, in dvorišče okrog tovarne so v tej pomladi zasadili z dreviem.

Poleg tovarne stoji tudi mehanična delavnica, ki jo vodi udarnik tovariš Primc Anton. V ljubezni do obvlada-

Mojster uči vajenca dela na brusilnici

nja tehnike se v delavnici uči nekaj mladih vajencev, od katerih sta dva že odšla na tečaj v Idrijo, tretji pa bo odšel po njunem povratku.

Tudi mladinski aktiv v tovarni, ki šteje 25 članov, se je v zadnjem času precej razgibal. Eden izmed njih je že odšel na gradnjo proge Samac-Sarajevo. V nedeljo so imeli mladinske vabilne, v katerih so si izbrali novi odbor s predsednikom Stanetom Zidarjem. Mladina v tovarni si zelo želi strokovne izobrazbe.

Ob zaključku sem se pogovoril še z delegatom tovarne, udarnikom Vidom Oprešnikom. Ta tovariš je postal udarnik, ko je uspešno prispeval k izgradnji tovarne, zlasti z izdelovanjem raznih potrebnih kemičnih snovi. Kljub temu, da nima nobene višje šole, sedaj uspešno vodi tovarno brez pomoči strokovnjakov. Povedal mi je, kako se sedaj pripravljajo na 26. april, ki bo za delavstvo velik praznik. Ta dan bo namreč preteklo prvo leto, ko so tovarno delavci sami spravili v obrat. Pripravljajo se že na veliko sindikalno prireditve, kjer bodo v okrašeni dvorani nastopili z raznimi točkami in s strokovnim predavanjem o razvoju tovarne in o načinih, kako bodo v bodoče še povečali produkcijo.

»Porabiti moramo vsako minuto, da bomo čim več napravili, saj vemo, da danes ne delamo več za kapitaliste.« mi je ob odhodu dejal delavec, ki me je spremljal po tovarni. Žuljave pesti so jamstvo, da bodo delavci to res izvršili, saj vedo, da so na njihovih ramenih največje naloge v prvi, Titovi petletki.

V Vrhpolje je prišel volit 97 letni starček

Osrednja nemška vlada na pre- vzame odgovornost za izvedbo mirovne pogodbe

Konferenca Sveta zunanjih ministrov v Moskvi razpravlja še vedno o vprašanju osnutka mirovne pogodbe z Nemčijo. Sovjetska delegacija je ponovno poudarila, da sta dve sredstvi za zagotovitev varnosti narodov in za preprečitev poskusov novega nemškega napada: dosledna izvedba uničenja ostankov fašizma in vojne sile, kar mora storiti predvsem nemški narod sam, ter kontrola štirih velikih sil, ki bodo s soglasnim delovanjem to izvedbo zagotovile. Na vsak način pa naj vprašanje državne ureditve odloči nemški narod sam s plebiscitom. Sovjetska delegacija je poudarila tudi, naj centralna nemška vlada, ki naj bo ustanovljena še pred mirovno konferenco, prevzame odgovornost za dosledno izvedbo reparacij in drugih nemških obveznosti. Sprejet je bil sovjetski predlog, da je centralna vlada odgovorna za izvajanje državnega proračuna. Sovjetski delegati so vprašanje branili tudi predlog, da se določi rok, v katerem morajo biti vse vojne tovarne likvidirane.

Pokazalo se je, da predstavniki zahodnih dežel niso za dosledno izvedbo mirovne pogodbe. Tako n. pr. so si pridržali različna stališča glede sestave državne vlade; ako centralna vlada do mirovne konference ne bo sestavljena, potem to pomeni, da izvedba mirovne pogodbe ni zagotovljena. Odločno nasprotujejo tudi proti temu, zlasti francoska in angleška delegacija, da bi nemški narod sam odločal, ali naj bo Nemčija urejena enotno ali naj bo sestavljena iz skupine majhnih držav. Prav tako so bili predstavniki ZDA in Anglije proti temu, da bi se postavil rok za likvidacijo vojnih tovarn 2., 3. in 4. kategorije.

Zločinsko nasilje angleških okupacijskih in avstrijskih oblastí ne bo preprečilo zahtev Koroških Slovencev

Angleške okupacijske oblasti so v zadnjih dneh skupaj z avstrijskimi oblastmi na Koroškem presle k odkritemu nasilju, ki se lahko primerja samo z nasiljem nad kolonialnimi narodi in metodami nacističnega zatiranja. V želji, da bi preprečile pravično rešitev vprašanja Slovenske Koroške so angleške in avstrijske oblasti prepovedale koroškim Slovincem zborovanja in sestanke, na katerih bi zahtevali priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji. Razen tega so te oblasti prepovedale vsako izjavo o priključitvi k Jugoslaviji ter izobesjanje in nošenje slovenskih in jugoslovanskih zastav, to je tistih zastav, pod katerimi so se koroški Slovenci borili proti fašizmu. S tem ukrepom se odvzemajo koroškim Slovincem tiste elementarne demokratične in človeške pravice, ki so si jih priborili s tolikimi žrtvami v narodni osvobodilni boju.

Po nepravilnih sodbah nad slovenskimi antifašisti so angleške in avstrijske oblasti s tem še enkrat potrdile, da se ni na Koroškem po odstopu prejšnjega deželnega glavarja Hansa Piecha položaj prav nič spremenil. Ta ukrep, ki je naperjen proti slovenskemu prebivalstvu na Koroškem in ki spominja na metode kolonialne politike potrjuje še enkrat, da so bile vse dosedanje obljube odgovornih avstrijskih državnikov o enakopravnosti Slovencev z ostalim prebivalstvom Avstrije le gola, preračunana fraza, ki naj sedaj, ko se v Moskvi odloča o usodi in odgovornosti Avstrije za udeležbo v drugi svetovni vojni na strani Nemčije — preslepi mednarodno javnost o nekakšnem demokratičnem značaju avstrijske republike in dobri volji dunajske vlade do slovenskega prebivalstva. Ta najnovejši ukrep sam po sebi demantira vse svečane izjave zunanjega ministra Gruberja in predsednika vlade Fiegla, da uživajo bile Slovenci na Koroškem v okviru avstrijskih zakonov vse nacionalne pravice in svobode.

Ta korak proti koroškim Slovincem dokumentira v pravi luči sedanje

Angleško ljudstvo proti vladni zunanji politiki

V široki javnosti Anglije prihaja vedno bolj do izraza nezadovoljstvo s sedanjo vladno zunanjo politiko. Na kongresu kooperativnega gibanja v Landadnu v Walesu so prvič po kongresu delavskih sindikatov v Brightonu pristali laburistične stranke in vlade manifestirali in izrazili množično neodobravanje vladne zunanje politike.

Resolucija, ki obsoja vladno zunanjo politiko, je dobila ogromno število glasov 3.254.000, za vladno pa je glasovalo 3.412.000. V resoluciji, za katero je glasovala polovica delegatov, se trdi, da pomeni sedanja britanska zunanja politika nadaljevanje sporov med Veliko Britanijo, ZDA in Sovjetsko zvezo.

V resoluciji se zahteva vzpostavitev prijateljskih odnosov med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo in novimi ljudskimi demokratičnimi v Evropi. Govorniki so obsodili tudi sedanjo povezavo laburistične vlade z reakcionarnimi krogi v ZDA.

Kongres je kljub vsem poskusom predsedstva, da ne bi prišlo do glasovanja, izglasoval resolucijo, ki obsoja politiko britanskega zunanjega ministrstva in zahteva, naj vlada preneha s dosedanjim prakso, da zastopajo labu-

Najbolj pa so prišli do izraza nekateri nedemokratični cilji pri vprašanju meja nemške države. Predstavniki zahodnih držav, zlasti angleški, so skušali ponovno razpravljati o vprašanju meja s Poljsko. Toda sovjetska delegacija je odločno poudarila, da se naj smatrajo vsi sklepi Potsdamske konference za dokončne. Prav tako so se zopet pojavile težnje, da bi se Porurje in Porenje odedlo. Sovjetska delegacija je poudarila, da je namen takih poskusov uničiti Nemčijo kot neodvisno državo, kar pa bi lahko nemško ljudstvo zopet izpremenilo v zakletega sovražnika in ga pahnilo v roke nemškega imperializma. Nujna je kontrola štirih nad Porurjem, ki je glavno industrijsko središče, ne pa samo kontrola britanskih in ameriških sil, ki sta samovoljno združili obe coní.

Prav tako pa so se pojavila nasprotna mnenja pri vprašanju, katere države naj na mirovnih pogajanjih sodelujejo. Sovjetska delegacija je bila odločno zato, da se pogajanja udeležijo tudi Albanijski, ki je doprinesla ogromne žrtve v boju proti fašizmu, toda ostali so bili nasprotni in tako je vprašanje ostalo nerešeno. Medtem pa so zastopniki ZDA predlagali, naj na mirovni konferenci sodelujejo kot enakopravne vse zavezniške države, ki mejijo z Nemčijo ali ki so bile z njo v vojni. S tem bi hoteli zopet ponoviti igro z lukami in jasno je, da je sovjetska delegacija takemu predlogu nasprotovala.

Vidimo torej, da je kljub nekaterim doseženim uspehom na zasедanju Sveta zunanjih ministrov še mnogo nerešenih vprašanj, za katere bo sovjetska delegacija vložila še mnogo naporov.

med avstrijskega režima, ki ne pomišlja pred nobenim korakom, da ne bi že sedaj, to je še pred podpisom pogodbe z Avstrijo, očitno kršil vsa običajna pravila mednarodnega prava in s prepovedjo manifestativnih nastopov prizadejal koroškim Slovincem nove krivice. Nobene dvoma ni, da je to le nova oblika pritiska, ki ga angleška in avstrijska oblastva sistematično uvajajo proti koroškim Slovincem. Odgovorni angleški in avstrijski krogi pa so lahko prepričani, da s takimi in podobnimi metodami ne bodo nikoli zlomili odpora našega prebivalstva na Koroškem. Koroški Slovenci, ki so med vojno edini v okviru III. rajha nudili nacistom oboženo odpor, ne bodo nikoli klonili.

Vest o prepovedi zborovanj in odvzemu svobode ter izražanja volje po priključitvi k Jugoslaviji, ki je ni mogoče izbrisati iz src koroških Slovencev, je vzbudila upravičeno ogorčenje med koroškimi Slovenci. Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte je pri Kontrolni komisiji na Dunaju ostro protestiral zaradi odkritega terorja nad koroškimi Slovenci.

Iz raznih krajev Slovenske Koroške je slovensko prebivalstvo poslalo protestne brzojavke Svetu zunanjih ministrov v Moskvi in šefu jugoslovanske delegacije v Moskvi tov. Edvardu Kardelju. V nedeljo so bili odposlani protestni telegrami iz Doherbe vasi, iz St. Vida v Podjuni, iz Skocijana, Zitare vasi, Globasnice, Zelezne kaplje, Sent Jakoba ob Rožu in iz Hodiš.

Tudi delegacija FLRJ, ki jo je Svet zunanjih ministrov pozval v Moskvo zaradi konzultacije o pogodbi z Avstrijo, je poslala Svetu ministrov noto, v kateri ga obvešča, da so britanske okupacijske oblasti v Avstriji in avstrijske oblasti 11. aprila 1947 prepovedale koroškim Slovincem zborovanja in sestanke, na katerih prihaja do ljudskih manifestacij za priključitev k Jugoslaviji. V svoji noti navaja jugoslovanska delegacija spomenico, ki jo je prejela od tej prepovedi od Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško.

ristično vlado v inozemstvu konservativni veleposlaniki in poslanci.

»Daily Worker« poudarja pomen velikega števila glasov, ki so se na velikonočni konferenci združnega krila laburistične stranke izjavili proti Bevinu.

»Upor« laburističnih poslancev proti vladni zunanji politiki in njeni politiki glede delovne sile je prisilil ministre da spremenijo svoj vojaški načrt. Laburistično gibanje se naglo prebujajo pred dejstvom, da bo vladna zunanja politika pomenila gospodarski propad Velike Britanije, ako se ne bo hitro spremenila.

»Daily Worker« sodi, da je v tem smisel »izredno velikega števila glasov, ki so padli proti vladni zunanji politiki« na konferenci združnega krila laburistične stranke.

»Daily Mail« piše, da se je razpravljanje o vojaški obveznosti v obeh dneh spremenilo v silovito politično bitko med vlado in konservativci na eni ter mlajšimi laburističnimi poslanci na drugi strani.

Politični sodelavec »Daily Express« piše o rezultatih združne konfe-

DELOVANJE SINDIKALNE PODRUŽNICE MIZARJEV V IDRJI

Številni mizarji iz našega mesta in okolice so prvi uvideli, da je edino s skupnim sodelovanjem in poštvalnim delom za celokupnost možno premestiti vse ovire. Zato so si iz svojih skromnih delavnic postavili mizarško podjetje, katero deluje pod okriljem Uprave mestnih podjetij. Ustanovili so si svojo podružnico Enotnih sindikatov, v kateri so organizirani vsi pomočniki, vajenci in nameščenci mizarске stroke. Na svojih sindikalnih sestankih obravnavajo problem tehničnega in načrtnega dela v svoji strojni in ročni delavnici. Na teh sestankih se tudi pomenijo o pravih medsebojnih delovnih odnosih, pri tem ne pozabijo na socialne pomoči potrebne tovariše. Tako so minuli mesec napravili prostovoljno enodnevno ter plačo darovali svojemu bolnemu tovarišu. Zato lahko stavimo za zgled skupno življenje delavcev in nameščencev Mestne mizarске delavnice.

Ferdo Vidmar.

KMEČKO-OBDELOVALNA ZADRUGA V GABROVICI SE VKLJUČUJE V PETLETKO

Kmečko obdelovalna zadruga v Gabrovici v Slov. Istri šteje z družinskimi člani 66 oseb 17ih družin. Vprašanje zboljšanja svojega kmetijskega gospodarstva so rešili tako, da so razkosane predele orne zemlje združili in medsebojno zamenjali, tako, da so ustvarili veliko njivo, ki meri 500 m v dolžino in 100 m v širino ter so jo skupno obdelali. Posadili so največ krompirja in žitaric. Njihovo geslo je uvrstiti se v petletko in racionalno izkoristiti vsako ped plodne zemlje. Zadrugniki so že obrezali ter prekopavali vinograde, tudi sadovnjake so pred drevesnimi škodljivci že dvakrat škropili. Največ škodljivci hrush in koščastega sadja. Pomladanska dela so v polnem teku, da se nadoknadi to, kar je bilo zamujenega zaradi stalnih nalivov in dolgotrajne zime. Zadrugniki imajo danes 26 goved, z vsestransko mehoracijo travnikov in deteljišč mislijo v petletki število goved dvigniti na približno desetkratno današnje stanje.

NAČRTO NAMEŠČANJE MLADE DELOVNE SILE V GORIŠKEM OKRAJU

Z ozirom na načrtno gospodarstvo se tudi naši mladi kadri zavedajo, katere stroke bodo imele bodočnost. Vemo, da so v prejšnjih časih zidarji bili zaposleni kot sezonski delavci in zaradi tega se v to stroko niso vključili učenci, ker jim ni kazalo obstoja. Danes v novi Titovi Jugoslaviji, kjer se uvaja načrtno gospodarstvo, je zagotovljen zaslužek tudi v tej stroki tako, da bo tudi gradbeni delavec plačan za svoje delo in da si bo lahko zaslužal svoj obstoj. Vprašanje učenec gradbene stroke je bilo zelo pereče, danes pa je v Goriškem okraju eno najlažjih vprašanj. Mladina, ki si želi zaposlitve v našem okraju, se je usmerila v gradbeno stroko. Na konferenci, ki je sklical odsek za delo

PRESKRBA MESTA IDRJE Z MLEKOM

Mestni ljudski odbor v Idriji si z vsemi silami prizadeva, da bi zagotovil preskrbo mestnega prebivalstva z mlekom. V ta namen so naši gospodarstveniki organizirali vrsto konferenc, na katerih so proučili možnosti preskrbe. Prvi so se temu klicu odzvali mali kmetovalci po idrijskem okraju, ki so z oddajo prevešča svojega mleka v celoti pokazali svoje razumevanje do delavcev, njihovih otrok in žena. Lahko rečemo, da so največ mleka oddali iz okolice Godoviča. Vse to pa še ne zadostja za kritje najnujnejših potreb.

Zato je povzel iniciativo tudi okrajni ljudski odbor in razposlal svojim krajevnim ljudskim odborom natančno navodila o redni oddaji vsega razpoložljivega mleka. Ta poziv so med drugimi najlepše razumeli prebivalci vasi Planina, ki že redno oddajajo vse svoje prevešče mleka. Vse preveč brezbržno pa so se temu vprašanju posve-

tili krajevni ljudski odbori v Cerknem, Novakih in Otaležu. Vse kaže, da omenjeni ljudski odbori niso dovolj resno vzeli naloženega jim dela in da s tem ne razumejo v celoti pravilne oddaje preveščov v kmečki proizvodnji, ki je predpogoj za izvedbo našega petletnega plana. Pri tem ne gre samo zato, da bo eden izmed naših najmočnejših delavskih centrov preskrbljen z mlekom, ampak je naša dolžnost, da tudi kmetu odpremo trg in mu organiziramo možnost oddaje njegovih preveščov.

Okrajna kontrolna komisija bo zato poklicala na odgovor vse člane posameznih krajevnih ljudskih odborov, ki te svoje naloge niso izvršili, saj je osnovna dolžnost vseh naših organov ljudske oblasti, da z vso vestnostjo izpolnjujejo odredbe višjih oblastvenih organov, ker so vse samo v korist našega ljudstva.

Ferdo Vidmar.

GOSPODARSTVO V POSTOJSKEM OKRAJU NAPREDUJE

Kakor v ostalih krajih, tako je tudi v okraju Postojna setev v velikem polletu. Kmetje so čistili travnike. Tako so kmetje v Košani in Novi Sušici v dveh dneh zorali štiri hektarje zemlje in pri tem jim je pomagala vojska, ki jim je za oranje posodila svoje konje. Sedaj se vrši razdeljevanje semenskega krompirja, ječmena, pese ter druge živalske kreme, kar kmetje dobavljajo preko nabavnoprodnih združ. Semena sicer ni v tolikšni količini, kot so prijavili; povprečno bo primanjlovalo 10 odstotkov semen. Toda ta količinski primanjkljaj bodo kmetje krili s kurozo. Kmetje pravijo, da bodo izpolnili svoje volivne obveznosti s tem, da bodo v primeru pomanjkanja nekaterih semen zemljo posejali z drugimi. V Prestranku na državnem posestvu izvajajo setveni plan. Poleg drugih važnih pridelkov bodo posejali tudi zelenjavo v toliki količini, da bodo lahko z njo krili potrebe vseh delavskih menz in dijaškega doma.

»Živinopromet« v Prestranku bo oskrbel podeželje z mladimi prašički. V kratkem bodo prejeli prvo pošiljko 4000 mladčev, ki bodo že cepljeni proti rdečici in prašičji kugi. Predvideva se še druga pošiljka iz LR Hrvatske.

Prišlo se je tudi z obnovo podeželja. Načrtna komisija pri okrajnem ljudskem odboru je že izdelala svoj proračun za leto 1947, ki obsega gradnjo stanovanjskih prostorov in primernih prostorov za šolski pouk, popravilo in gradnjo novih cest in mostov, električnih in vodnih napeljav ter gradnjo rezervarjev, kakor tudi gradnjo primernih prostorov za zbirališča in predelavo mleka, raznih obrtnih delavnic in prostorov za razne ljudske ustanove. V Belskem so s prostovoljnimi delom obnovili že en kilometer poti, in sicer od Belskega do žage; pri delu je sodelovala mladina in ostalo prebivalstvo; pot so utrčili na ta način, da so nasuli kamenja in gramoza, ponekod tudi v višini poldruga metra. Okrajno podjetje »Zidgrad« v Postojni je že pričelo z gradbenimi deli. Zaposlenih je 40 delavcev, od katerih je 13 dovršilo z uspehom dvomesečni strokovni tečaj. Odprli so menzo za sezone delavce. Delavci so se zaobljubili, da bodo združeni v sindikatih zastavili vse svoje moči za uspeh in dvig podjetja.

»Živinopromet« v Prestranku bo oskrbel podeželje z mladimi prašički. V kratkem bodo prejeli prvo pošiljko 4000 mladčev, ki bodo že cepljeni proti rdečici in prašičji kugi. Predvideva se še druga pošiljka iz LR Hrvatske.

BIROKRACIJA ŠKODUJE ZADRUŽNEMU POSLOVANJU

Naše ljudstvo razume, da so na bavnoprodnih združah njegovo orodje v borbi proti raznim špekulantom in izkoriščevalcem, ki bi radi živeli na račun njegovih žuljev. Zato je veliko število kmetov vpisanih v zadrage in nabavljajo blago samo pri njih. Toda nekateri nameščenci okrajne nabavne zadrage v Postojni svojo vlogo v korist ljudstva včasih pozabijo in zapadajo v birokratizem. S tem, da dajejo prednost nekaterim kupcem, se člani zadrage pritožujejo, da morajo čakati včasih tudi po četr uri in še več, medtem ko nekateri dobe blago takoj.

Tovariš Kavčič, upravnik zadrage, večkrat zanemarljivo upravno delo v za-

posvetila študiju. Sodelovale bodo tudi pri pomladanski setvi, pri izbiri semen, urejanju statistike posevkov in pomagale tam, kjer je pomoč potrebna. — Kot glavno obveznost pa so sprejele sklep podpreti z vsemi silami vsako akcijo za izvedbo planskega načrta, samovzgoji in utrjevanju zavesti za skupnost, ki si jo mora osvojiti vsaka članica čipkarske zadrage.

ČIPKARICE IZ IDRJE SO SPREJELE OBVEZE

Na zborovanju v Idriji so žene izdelale načrt za petletko in sprejele obveznosti. Čipkarsko obrt, ki je že od nekdaj zelo razvita in se marsikateri čipkarica preživlja samo od izdelave čipk, bodo potom svoje zadrage dvignile in izboljšale izdelke tako, da bodo v zunanjem trgu dvignili ugled naše države. Veliko pozornost bodo posvečale tudi vzgoji mladine in jih navajale k resnemu učenju, da bo izobrazena kos nalogam za procvit gospodarstva in osamosvojitve države. Z materinsko ljubeznivostjo bodo še nadalje podpirale in skrbele za graditelje mladinskih brigad na progi Samac-Sarajevo, pri tem pa ne bodo pozabile za mladinske internate in za življenje v njih; omogočile bodo, da bodo ti postali novi dom mladine, da se bo lahko

Okrajna kontrolna komisija bo zato poklicala na odgovor vse člane posameznih krajevnih ljudskih odborov, ki te svoje naloge niso izvršili, saj je osnovna dolžnost vseh naših organov ljudske oblasti, da z vso vestnostjo izpolnjujejo odredbe višjih oblastvenih organov, ker so vse samo v korist našega ljudstva.

Ferdo Vidmar.

SESTANEK ČEBELARJEV VIPAVSKE DOLINE

V Ajdovščini so se sestali čebelarji Vipavske doline na svojem rednem sestanku v prav lepem številu od blizu in daleč. Predsednik je v svojem nagovoru omenil posledice letošnje hude zime, ki je zahtevala mnogo žrtve, v nekaterih čebelnjakih celo do 80 odstotkov družin. Priporočal je tesno povezavo čebelarjev v skupni zadrugi, ki jim bo osredotočila delo in omogočila napredek. Vsaka važna izkušnja posameznika naj služi v korist vsem čebelarjem. Končno je pozval vse čebelarje na tekmovanje v korist in napredek važne panoge kmetijstva s tem, da izboljšajo čebelnjake, panje in čebelnjake pasmo ter da se pripravljajo na čebelnjarsko razstavo. Čebelar iz Črniča je nato pojasnil svoje izkustvo glede pomlajanja starih starih, kar bodo na splošno preizkusili.

Tajnik zadrage je nato poročal, da ima zadruga v prvem letu svojega obstoja 60 članov in da so se vršile redno seje odbora. Zadruga je imela več poučnih predavanj, po vaseh. Blaginjičarka je podala poročilo o gospodarskem stanju zadrage. Končno je podal poročilo še gospodar, ki je poleg drugega sporočil, da so že pričeli s kuho voska in s predelavo medsten ter da je denaturiran sladkor za čebelarje na razpolago pri gospodarski zadrugi. Izvolili so nov zadrugni odbor in pretresli vsestransko najrazličnejša zadruga vprašanja.

Nadaljevanje na 8. strani.

Grške demokratične armade imperialisti ne bodo premagali

»Daily Worker« priobčuje članek svojega dopisnika iz Grčije, v katerem se poudarja, da se bo končala vladna spomladanska ofenziva proti demokratičnim armadam verjetno s popolnim neuspehom.

Težko je reči, če grška vlada veruje v to, kar govori, ali pa dela vse samo zaradi Američanov. Gotovo pa je, da se bo končala nova ofenziva proti demokratom z bednim neuspehom. Dejansko bo ta ofenziva samo utrdila partizansko gibanje. General Markos je izjavil članom anketne komisije Var-

nostnega sveta, da čaka novo ofenzivo zato, da bi dobil nov vojaški material. Tako mislijo o izidu grško-ameriške ofenzive tudi vsi člani EAM-a. Delovanja monarhofašističnih generalov se boji samo prebivalstvo planinskih vasi, ki je brez obrambe in ki ga bodo verjetno pobili pri »očiščevalnih operacijah«.

V članku je nadalje rečeno, da so sile grške vlade znatno močnejše od sil demokratične armade, da pa so partizani dobro organizirani in vajeni planinskih bojev. Partizani so dobro oboženi in se nadejajo, da bodo zaplenili v bližnjih bojih veliko količino odličnega ameriškega orožja. Številčna premoč in kakovost materiala nista odločilna činitelja v tej vrsti bojevanja. Najvažnejša je izvežanost borcev, v tem pa imajo demokrati prednost, katere jim monarhisti ne morejo

odvzeti. Partizani in njihovi voditelji so demokrati, katere so fašisti preganjali in zato vedo, za kaj se borijo. Njihova morala je zelo visoka. Vladne sile imajo mogoče vojaške strokovnjake, toda vojaki se ne borijo navdušeno.

Clankar piše nadalje, da so med monarhofašističnimi vojniki tudi demokrati, ki komaj čakajo, da bi jih z jeli gverilci, katerim bi potem izročili orožje. Ti vojaki vedo, da pušča demokratična armada zajete vojake na svobodi. Poleg tega bodo operacije tudi v krajih, ki jih partizani zelo dobro poznajo in kjer uživajo vse simpatije prebivalstva. Vzpredno z novo ofenzivo proti demokratični armadi je monarhofašistična vlada povečala teror v mestih, kar je povzročilo, da postajajo vrste generala Markosa vedno bolj številne. Grški narod ve, da grški monarhisti in ameriški tehniki ne morejo premagati demokratične armade. Partizani se zavedajo, da celo Nemci niso bili tako neumni, da bi poskušali to kar poskušajo danes grški fašisti, katere so opijanili ameriški dolarji.

Prvo redno zasedanje Ljudske skupščine LR Slovenije

Predpogoj za uspeh v borbi za boljšo bodočnost naše domovine je gospodarska okrepitev Federativne ljudske republike Jugoslavije

V ponedeljek, 14. aprila, se je pričelo v Ljubljani prvo redno zasedanje Ljudske skupščine LRS. Ko so odposlanci stali pri poslušanju ukaz Prezidija LRS o nje-
nem sklicanju in ko je predsednik tov. Ferdo Kozak sporočil, da so se konstitu-
irali odbori za prošnje in pritožbe, za
gospodarski načrt in finance, administra-
tivni in mandatno-imunitetni odbor, je
Ljudska skupščina sprejela predlog po-
slovnika. Nato je predsednik obvestil
skupščino, da je vlada LRS poslala Ljud-
ski skupščini več zakonov, predlogov,
in sicer: predlog zakona o volitvah od-
bornikov ljudskih odborov z nekateri
izpreminjalnimi predlogi, predlog
zakona o Prezidiu LS LRS, predlog
zakona o pooblastilu predsedstva
Prezidija LS LRS za reševanje prošelj
in pritožb, poslanih Ljudski skupščini
LRS, predlog zakona o državnem pro-

računu LRS za proračunsko leto 1947,
predlog finančnega zakona za državni
proračun za proračunsko leto 1947 in
predlog zakona o zaključnem računu
LRS za proračunsko leto 1947. Prezidij
LS LRS je skupščini dostavil ukaz o raz-
rešitvi Janeza Hribarja in imenovanju
ing. Jožeta Levstika za ministra kmetij-
stva in gozdarstva v potrdilo.

Na drugi seji v torek so razpravljali
o predlogu izdatkov in dohodkov držav-
nega proračuna LS LRS za proračunsko
leto 1947 s predlogom finančnega zaka-
na za državni proračun LRS za prora-
čunsko leto 1947. Ko so ljudski poslanci
z odobravanjem in ploskanjem sprejeli
poročilo poročevalca odbora za gospodar-
ski načrt in finance, je spregovoril ljud-
ski poslanec in minister za finance, tov.
Zoran Polič.

Iz poročila finančnega ministra Zorana Poliča o predlogu
republiškega proračuna za leto 1947

„Naš državni proračun ne sme ostati mrtva črka, temveč ena najtrdnjših opor gospodarskega plana“

»Tovariši ljudski poslanci! Začenja-
mo z razpravljanjem o državnem pro-
računu Ljudske republike Slovenije. Ta
proračun se po svojem sestavu bistve-
no razlikuje od naših dosedanjih pro-
računov, ker v celoti odgovarja naši
družbeno ekonomski strukturi in sko-
raj v celoti zajema delavnost na vseh
sektorjih našega gospodarstva. Po svo-
jem bistvu in sestavu je to proračun
planskega gospodarstva, je centralni
finančni fond, iz katerega bomo črpali
sredstva za pospešeni razvoj naše in-
dustrije, za dvig naših strokovnih kad-
rov in s tem za pospešeno ustvarjanje
blagostanja najširših ljudskih množic.

V tem je tudi bistvena razlika na-
šega proračuna od proračuna v stari
Jugoslaviji, ki so imeli predvsem fi-
kšalni značaj, in o takratnih proraču-
nih Slovenije sploh ne moremo go-
voriti, da bi bili to samostojni državni
proračuni.

Naši prvi proračuni po osvoboditvi
so sicer še nosili posledice tradicio-
nalne birokracije, ki se je izražala
v obsežnem uradnem aparatu, vendar
mo že takrat s poudarkom na izven-
proračunskih, tako imenovanih investi-
cijskih sredstvih, nakazali pot, po ka-
teri se bo razvijalo naše gospodarstvo
in s tem tudi finančna politika kot se-
stavni del naših običajnih gospodarskih
načrtov. Temeljiti preobrat nastopa v
sestavljanju proračuna za tekoče leto
1947.

Predlog državnega proračuna LRS
za leto 1947 znaša 3.223.885.000 din. Od
te vsote odpade na republiški proračun
2.514.518.000 din in na proračune ljud-
skih odborov 709.365.000 din. Glavni
del republiških izdatkov, in sicer 47,28 %
odpade na investicije in obnovo. Glav-
na sredstva republiškega finančnega
fonda so torej namenjena razširitvi
baze za pridobivanje novih sredstev
za zadovoljitev splošnih potreb in isto-
časno razširitve baze za pridobivanje
še večjih finančnih sredstev iz produk-
cije, ki nam bodo omogočila nov dvig
naše industrije in s tem utrdila pogoje
za nadaljnji običajni dvig blaginje.

V skladu z uvodom navedenimi
splošnimi tendencami je tudi porazde-
litev republiškega proračuna med po-
družbene resore. Najvišji izdatki so pre-
videni za ministrstvo za industrijo in
rudarstvo, in sicer 28,56 %, na drugem
mestu je ministrstvo za prosveto s
15,54 %, kar je v popolnem skladu z
nalogami, ki stoje pred nami, saj bo
mo lahko samo s sposobnimi kadri in
prosvetljenim ljudstvom izpolnjevati
naš obljubo, ki jih pred nas postavljajo pe-
tetletni plan, 10,60 % odpade na socialno
zaščito, v kateri so vključene pokoji-
tine in podpore žrtvam fašističnega te-
rorja v skupnem znesku 266.000.000 din.
Na četrtem mestu so izdatki za kmetij-
stvo in gozdarstvo z 9,04 %, oziroma
227.468.000 din. Na čisto administracijo
po vseh republiških ustanovah odpade
159.575.000 din ali 6,3 % republiškega
proračuna. Ta številka nam najjasneje
dokazuje, kako temeljito se je spre-
menila vsebina našega proračuna in da
dejanska sama administracija ni več
bistvena zadeva, temveč izključno le
pripomoček za izvrševanje glavnih go-
spodarskih nalog.

V svojem nadaljnjem izvajanju je tov.
minister poudaril, da vsa leta stare Jugo-
slavije nismo gradili v Sloveniji toliko
tovarn in da ni bilo elektrifikacije v
dvoletnih letih toliko podedljiva kakor
sedaj v enem samem letu. V istem času
smo zgradili tudi več cest in smo torej
v letu 1946 daleč prekosili gospodarsko
dejavnost stare Jugoslavije. Ljudska
oblast je dokazala svojo življenjsko spo-
sobnost in ustvarila pogoje za nadaljnji
življenjski napredek. Sestav proračuna
za leto 1947 nam dokazuje, da bomo svoje
napore v tej smeri samo še stopnjevali.
Enotnost naših narodov in federativne
ureditve naše države prihaja do popol-
nega izraza še posebno pri reševanju
naših gospodarskih in s tem v zvezi fi-
nančnih nalog. Zvezne investicije v naši
republiki pomenijo izgraditev težke in-
dustrije pri nas in ustvarjajo na drugi
strani najtesnejšo povezanost celotnega
jugoslovanskega gospodarskega prostora.
Proračun je uravnotežen kakor vse-
državni proračun, to se pravi, da izka-
zuje pravi toliko dohodkov kakor izda-
tkov. Izdatki proračuna so bili postav-
ljeni v skladu z najnujnejšimi potrebami,
gospodarsko zmogljivostjo in mate-

plan, to je proračun. V svojem delu pa
se ne smemo omejevati izključno le na
sredstva, ki nam dotekajo iz proračuna.
V lanskem letu smo mnogo nalog rešili
s prostovoljnimi delom, pri čemer smo
beležili zlasti lepe rezultate v Sloven-
skem Primorju. Udarniško in prostovolj-
no delo mora ostati tudi v bodoče eden
izmed načinov ustvarjanja vrednosti v
našem gospodarskem prizadevanju.

V izvajanju našega proračuna se bo-
mo v veliki meri oprli na mrežo naših
bančnih poslovalnic. Ne sme veljati več
stari strah pred vlaganjem prihrankov
v banko, temveč nasprotno, pričeti mora
tekmovanje za čim večji dvig vlog, kajti
tudi to pomeni okrepitev centralnega fi-
nančnega fonda in s tem dvigovanje mož-
nosti za izvajanje različnih gospodarskih
nalog v okviru plana. Nujno je potrebno,
da prihodnje dosledno izvajati sistem
brezgotovinskega prometa, ki mora po-
stati sčasoma edini način opravljanja
posla z velikimi zneski.

V tesni zvezi z mednarodnimi poli-
tičnimi vprašanji so naše zahteve do Av-
strije in Nemčije o naših odškodninskih
zahtevah. Postavili smo že zahteve za po-
vrnitev sredstev, ki so bila odvzeta na-
šim kreditnim poslovalnicam med oku-
pacijo in jih danes ponovno postavljamo.
Odvosno je pa od rešitve celotnega av-
strijskega deleža nemškega problema,
kakor bo našim zahtevam ugodeno. V zve-
zi z našim kreditnim sistemom moramo
ugotoviti, da obstoječe kreditne zadru-
ge ne odgovarjajo več, ker je otežkoena
nad njimi kontrola in kreditne zadru-
ge bodo morale nadomestiti hranilnice ljud-
skih odborov. Tovariši Polič je dejal:

V naši dosednji proračunski raz-
pravi se ne bomo obravnavali prora-
čuna tistega dela Slovenskega Primor-
ja, ki bo v najkrajšem času po težkih
letih borb in preizkušnjah postal se-
stavni del nove Jugoslavije. Kljub temu
pa že začenjamo z vskladanjem
poslovanja njegovih okrajnih odborov
s poslovanjem naših okrajnih odborov.
Morali bomo voditi računa, da novo
priključenim krajem zagotovimo sred-
stva, ki jim bodo potrebna za obnovo
in najnujnejšo izgraditev industrije.
Zal v svojo skrb za gospodarski dvig
ne bomo mogli vključiti vseh krajev
Slovenskega Primorja, v katerih žive
še tisoči Slovencev, kakor tudi pripad-
niki italijanske narodnosti, ki si žele
v novo Jugoslavijo. Zato pa bomo prav
tako zvesto zasledovali njihovo delo
in borbo, posebno še, ker se zavedamo,
da je danes nujno potrebno nadalje-
vati trdo in neizprošno borbo za pra-
vično stvar, ki mora konec koncev
zmagati.

S sprejemanjem prvega proračuna, ki
po svojem bistvu predstavlja finančno
plat našega gospodarskega plana, prevze-
mo nase veliko odgovornost, da bomo
storili vse za njegovo uresničitev. To za-
biva velike napore, ki pa jih bomo s
predanostjo, s čutom odgovornosti in z
veliko disciplino tudi premagali. Mate-
rijalni pogoji za to so podani.

Ob zaključku je tov. minister dejal:

»Izvedba petletnega plana je danes
tudi naša osnovna politična naloga.
Dolžnost političnega akta bo, da na-
šemu ljudstvu tolmači pomen plana,
da razbije najširše množice v delu
za izvedbo plana in da zato tudi naj-
več prispeva v borbi za zagotovitev
sredstev, iz katerih bomo krili potrebe
našega plana. Naš državni proračun
zato ne sme ostati mrtva črka, temveč
ena najtrdnjših opor za sam plan.
S polno iniciativo morajo iskati ljudski
odbori pota in načine, da uresničijo,
kar zahteva od njih državni proračun,
prav tako pa morajo z isto iniciati-
vostjo iskati novih virov sredstev, ki
jih bodo omogočili, da tudi svojo go-
spodarsko delavnost še bolj poživijo in
tako v polni meri zadovolje osnovne
krajne potrebe. Izpolnitev petletnega
plana je danes naše bojno geslo. Tudi
izvedba postavljenega proračuna je se-
stavni del te borbe. Zato predlagam,
tovariši ljudski poslanci, da državni
proračun Ljudske republike Slovenije
sprejmete v obliki, v kakršni je pre-
dložen.«

Po ekspoziciji ministra za finance Zo-
rana Poliča, ki so ga ljudski odposlanci
sprejeli z velikim odobravanjem, se je
začela diskusija o predlogu državnega
proračuna LRS s finančnim zakonom. Kot
prvi je govoril ljudski poslanec in mi-
nister za notranje zadeve tov. Boris
Kraigher.

Iz govora ministra za notranje zadeve Borisa Kraigherja

»Ost naše budnosti mora biti obrnjena proti poizkusom ostankov stare družbe, ki skušajo od zunaj slabiti našo novo demokracijo«

Že površni vpogled v predlog republi-
škega proračuna pokaže bistveno, vse-
binsko razliko med predloženim predlo-
gom ter proračuni stare Jugoslavije in
zahodnih držav. To je posledica globoke
družbene preobrazbe osnov naše nove
države in nakazuje tudi težke naloge,
ki jih je morala naša nova ljudska oblast
rešiti, da je lahko prišla na novo na-
črtno gospodarstvo. Potrebno je pregle-
dati pogoje, ki omogočajo ta odločilni
prehod tudi z vidika notranjepolitičnega
položaja. Z izredno hitrim prehodom v
načrtno gospodarstvo se je ponovno jasno
pokazala izredna življenjska sila in moč
našega ljudstva, njegove ljudske oblasti

in demokracije novega tipa, ki je edina
danes v Jugoslaviji sposobna rešiti tista
družbena, gospodarsko-politična vpra-
šanja, ki stoje pred nami.

Ljudski odbori so prvo nalogo, ki je
stala pred njimi, že skoraj v celoti iz-
vršili — to je nalogo mobilizacije vseh
sil za obnovo našega gospodarstva, za
likvidacijo ostankov vojne in za dokonč-
no razkrinkanje vseh narodnih izdajal-
cev, vojnih zločincev in kolaboracionistov,
ki so takoj po osvoboditvi skušali znova
trajati razbijati ljudsko demokracijo. V te-
ku zadnjega leta so ljudski odbori pre-
šli z veš odločnostjo na drugo nalogo —
na pripravo osnov za prehod v načrtno

gospodarstvo in v borbo za razkrinkanje
preostankov starega sistema, anarhije,
špekulacije in izkoriščanja v gospodar-
stvu. Ta naloga je mnogo težja in bo
zahtevala mnogo več časa kot prva. Do-
segli pa smo že v prvem letu odločilne
uspehe in ko se danes pripravljamo na
volitve okrajnih, mestnih in krajevnih
ljudskih odborov, kažejo te prve pri-
prave, da bodo te volitve privedle do
nadaljnega utrjevanja ljudske oblasti.
V tem pogledu čakajo naše odbore še
odločilne naloge, v izvrševanju katerih
so v preteklem letu naši odbori pokazali
ob odločilnih uspehih tudi celo vrsto ne-
varnih slabosti.

Večinoma niso pokazali zadostne bud-
nosti do špekulantskih elementov, ki so
skušali vnašati nered v delovanje obo-
rov, uveljaviti v njih razne protiljudske
cilje in ki so skušali prikrivati pridelite
ter tako onemogočiti načrtno razdeljeva-
nje dobrin. Tovariši minister je dejal:

»Vendar ob vseh slabostih so se vsi
poizkusili raznih sovražnikov, da bi oma-
ljali demokracijo novega tipa, v celoti
razbili. Vse delo odborov kot tudi zad-
nje volitve v odbore OF dokazujejo,
da smo dosegli popolno enotnost v mo-
bilizaciji najširših ljudskih sil in da je
ostala reakcija v celoti neznačajna, bed-
na tolpa, sestavljena deloma iz krimi-
nalnih tipov, deloma iz špekulantov
— obupancev, ki se ne znajo vključiti
v delovni elan nove družbe in se zato
pustijo zavajati načrtno razbijaški ak-
ciji zunanjih sovražnikov.

Zivimo na tistem koščku jugoslo-
vanske zemlje, ki je najlažje dostopen
razbijaškim poskusom zakletih sovra-
znikov resnične demokracije. Ti naši
zakleti sovražniki skušajo še posebej
izkoristiti naše težave, s katerimi se
moramo boriti v boju za Primorsko,
Trst, Gorico in Koroško. Emigracija,
ki je dokazala svojo popolno izkore-
njenost, ko se je brez vsakega ob-
čutka odgovornosti do nacionalnih
dolžnosti udinjala okupatorju v času
narodno osvobodilne vojne, skuša da-
nes nadaljevati to izdajalsko početje
in se stavlja v službo raznim imperia-
lističnim vojno-hujskaškim klikom na
zapadu. Da bi mogla to nalogo izvršiti,
si skuša ustvarjati baze v Trstu in
Gorici, zlasti pa na Koroškem in v
Avstriji. Danes lahko ugotovimo, da je
vse delovanje ostankov narodnega iz-
dajstva naslonjeno na sovražne centre
izven meja naše države in da se na-
slanja predvsem na tiste imperialistične
ne klike, ki vodijo osnovno kampanjo
proti našim zahtevam na Koroškem.

V ilustracijo te trditve je tov. Krai-
gher navedel primer delovanja ilegalnih
četniških band. Dočim smo imeli dne
1. marca 1947 še 85 banditov, ki so se
potikali deloma na naši, deloma na av-
strijski strani meja, jih je danes ostalo
samo še 32, kar je uspelo našim organom
Uprave državne varnosti. Način delovanja
inozemskih sovražnikov je danes že to-
liko razkrinkan, da ne more več uspe-
vati. »Nastop« teh band je kljub vsej
inozemski pomoči izpodletel, ker je pri
nas ljudska oblast že toliko utrjena, ker
je pri nas vzpostavljena že tak red, da
mora ob zadostni budnosti naših ljudskih
odborov in organov državne varnosti vsa-
ko skrivaščvo v najkrajšem času propasti.
V zvezi s tem se je minister dotaknil
poizkusov prenašanja preko meje in raz-
pečevanja tisočinskih falsifikatov in
vprašanja ilegalnega prehajanja čez mejo.
Nekateri naši ljudje tega vprašanja še
ne gledajo z zadostno resnostjo in še do-
puščajo črnotorzijsko špekulantsko de-
lovanje ob meji. Smo na izredno občut-
ljivem delu Jugoslavije in moramo temu
vprašanju posvetiti vso pozornost. Ravno
delovanje teh bednih zločinskih ostankov
bele garde dokazuje, da stari izkorišče-
valci ne bodo mirovali in da se bodo
posluževali tudi najpodelejega kriminala,
čim bolj bodo videli brezupnost svoje
akcije. Tov. Kraigher je dejal:

»Zadržal sem se nekoliko dalj na
vprašanju bande, ne zaradi kake nje-
ne važnosti, saj ta bedni izmeček naše
družbe ne more predstavljati nobene
važne postavke v boju proti ljudski
oblasti, ampak zato, da pokažem, kje
je glavni sovražnik. Naša ljudska
oblast je konsolidirana, močna in spo-
sobna reševati vsa notranja vprašanja.
Primer likvidacije dolenskega skriva-
šstva dokazuje, da v notranjosti pri nas
ni pogojev za bando. Zato mora biti
ost naša budnosti obrnjena proti po-
izkusom ostankov stare družbe, ki sku-
šajo od zunaj slabiti našo novo demo-
kracijo in našo novo ljudsko oblast.«

Kot smo že videli ob vprašanju bande,
je osnovni vir, ki podpira zločinski kri-
minal, v našem inozemstvu. Ker reakcija
čuti, da je delovanje bande obsojeno na
skorajšnji konec, išče novih poti za ovi-
ranje naše demokracije. Skušajo iskati
kaline, ki naj bi igrali vlogo neke »opo-
zicije« v Sloveniji po zgledu Dragoljuba
Jovanovića. Vendar je jasno, da ta pot
pri nas ne more uspevati. Ustvarjati boče
neko »opozicijo« na liniji borbe za Pri-
morsko, Trst, Gorico, Beneško Slovenijo
in Koroško. S pomočjo zunanjih imperia-
lističnih klik skušajo razbijati tam
enotnost slovenskih ljudskih množic, do-
biti tam neko svojo grupo in potem pre-
ko nje ustvarjati svoje pozicije proti Ju-
goslaviji. Te spletke so jasne in kažejo
globoko nacionalno izkoreninjenost teh
ljudi. Enkrat za vselej je konec s špe-
kulantskim politiziranjem in vodenjem
»politike« po kvartopirskih načelih go-
lufanja in igranja na dve ali več kart.
To je možno v intrigah med imperializmi,
med raznimi špekulantskimi laždemo-
kratskimi strankami in stranicami, ki
med seboj mešetarijo za večji profit na
račun ljudstva. Tovariši Kraigher je nato
poudaril:

»Nikjer se ne vodi bolj kot v Trstu,
Gorici in na Koroškem borba, kjer gre
slovenskemu narodu za vse in kjer je
vsak poizkus cepljenja narodnih sil,
vsak poizkus kvartopirskih špekuli-
ranja s predstavniki raznih imperia-
lističnih klik direkten zločin proti na-
rodu. Vse, kar smo dosegli v boju za
združitve Slovencev v FLRJ, smo do-
segli na osnovi ostre borbe proti vme-
šavanju zunanjih imperialističnih klik
v naše zadeve in v iskanju pomoči pri
resničnih ljudskih demokratičnih silah
izven meja naše države. Naš zavezanec
so lahko in morejo biti v borbi za
Trst in Gorico samo resnično demo-
kratične sile italijanskega prebivalstva
tudi mest in na Koroškem avstrijskega,
nikdar pa razni agenti zapadne imperia-
lizma.

Isto pa iščejo na periferiji OF ne-
katere stare politikante, da bi našle
posebno specifično formo za slabljenje
enotnosti OF.

Kot je FLRJ ob podpisu mirovne
pogodbe z Italijo jasno poudarila, da
s tem vprašanje jugoslovanskega te-
ritorija, ki je ostalo izven meja FLRJ,
ni rešeno in za nas ne bo odstavljeno
z dnevnega reda, dokler ne bo ugodno
rešeno, tako je maršal Tito jasno po-
udaril, da vprašanje Koroške za nas
ne bo likvidirano in stavljeno z dne-
nega reda, dokler ne bo nekega dne za
nas pravilno rešeno. To pa pomeni, da
ne smemo dopustiti nobenega špekuli-
ranja s to borbo, vsak, ki bo tu skušal
cepiti sile, se s tem stavlja v službo
imperialistov in belogardistov. Vsak,
kdo skuša ovirati borbo s poudarja-
njem važnosti ustvarjanja nekega kom-
promisa z belo gardo, ki v teh krajih
bazira svoj vpliv na del izdajalske
duhovščine, ki služi Margottiju in San-
tinu, stopa s tem na stran imperiali-
stov, izdaja borbo slovenskega naroda,
Trsta, Gorice, Koroške. Če to delajo
nekateri Tržačani, Goričani in Korošci,
s tem dokazujejo, da so davno izgubili
vse zveze z ljudstvom teh krajev in
ostali goli zapadnjaški politikanti,
agenti zapada.

Toliko odločnejše obsodbe so vredne
te intrige, kolikor jih nekateri načenjajo
baš v časih, ko so resnični borci v teh
krajih deležni najnevarnejšega prega-
njanja s strani anglo-amerikanskih obla-
sti v Trstu, Gorici in zlasti na Koroškem.

Druge vprašanje, ki ga skušajo so-
vražniki izkoristiti za razbijanje eno-
tosti našega ljudstva in ki je ravno tako
stvar, ki prihaja k nam od zunaj, je
vprašanje cerkve. Na žalost vodeči del
naših cerkvenih krogov noče razumeti,
da postaja vse bolj orodje zunanjega im-
perializma in da, če se ne bo znal pra-
včasno rešiti iz teh krempljev, ne more
pričakovati drugega, kot da jim bo ljud-
stvo dalo isti odgovor kakor mnogim iz-
dajalcem pred njimi. Danes je jasno, da
imperializem ni nič za svobodo vere v
FLRJ, ni nič za cerkev v FLRJ, ampak
hočejo to organizacijo izkoristiti za pro-
vociranje konfliktov in za organiziranje
križarske vojne imperializma proti ljud-
ski demokraciji. Danes je jasno, da ho-
čejo žrtvovati i cerkev i vero i vernike
v FLRJ zato, da bi zapeljali ljudstvo ne
v FLRJ, ampak na zabodo v Italijo, Fran-
cijo, Ameriko v nek verski fanatizem, ki
naj bi ustvaril pogoje za organiziranje
nove vojne. »Danes je jasno,« je dejal
tov. Kraigher, »da gre najhujšim voj-
nim hujskačem za to, da z uničenjem
cerkve pripravijo novo vojno. Samo
vodeči del duhovščine pri nas tega
noče videti. Vendar moramo ugotoviti,
da dober del duhovščine to že spo-
znava in da že vidi, da edina nevar-
nost, ki grozi cerkvi pri nas, ni nihče
drugi kot razni Margottiji in Santini
ter razni drugi tuji, ki hočejo spro-
vocirati novo vojno. To jim seveda ne
bo uspelo, ampak lahko povzročijo samo
njihovo izolacijo od narodov. To tem-
bolj, v kolikor se danes vodeča du-
hovščina ni poslužila nobene prilike,
da bi nastopila v obrambo slovenstva,
ko ga je Margotti v posebnem pastir-
skem pismu direktno napadal, ampak
se obratno spusti v kaznivno in nedo-
pustno izkoriščanje velikonočne priž-
nice za to, da služi tujemu imperia-
lizmu in da še danes nesramno zago-
varja zločine Natlačena, Ehrlicha, Zup-
ca in drugih propalce.

Proti vsem tem nastopom raznih na-
rodnih izkoreninjenecv pri nas moramo
nastopiti z vso odločnostjo. Mi želimo
konstruktivne kritike, želimo odelovanje
vseh poštenih ljudi pri odpravljanju na-
pak in slabosti, ne moremo pa dovoliti,
da bi kdo v korist tujcev izkoriščal težke
povojne razmere.

V zvezi s proračunsko debato se je mi-
nister dotaknil vprašanja Narodne milice.
Poudaril je, da se je številčno stanje
Narodne milice v zadnjih mesecih neko-
liko dvignilo, vendar moramo ugotoviti,
da njeno število še ni zadostno, tako v
pogledu prometne milice kakor tudi na
podeželju. Po kvaliteti je milica mnogo
napredovala. Mnogo koristi priliv novih
militikov, demobiliziranih iz vojske.
Številčno pomanjkanje premaguje milica
z zaposlovanjem pomožne milice. Popol-
noma nova je formacija industrijsko-za-
vodske milice. Mnogo se dela na izpolni-
tivni gasilec službe. Dejal je: »Ko go-
vorimo o milici, bi opozorili na majhno
primerjavo z našimi sosedi. Dočim šte-
vilo stalne narodne milice v LR Slo-
veniji še ne dosega števila 2000, pa
ima danes Trst 11.000 oboroženih čla-
nov tako imenovane civilne policije.
To more biti najjasnejši primer glo-
boke razlike med demokracijo novega
tipa, ki ima svoje varnostne organe
organizirane na vseljudski osnovi in
ima zato razmeroma majhno število

Nadaljevanje na 8. strani

FIZKULTURA

Ob organizaciji
okrajnih fizikulturnih odborov

Z novo teritorialno razdelitvijo Vzhodno primorskega okrožja na nove okraje je treba prilagoditi tudi organizacijo okrajnih fizikulturnih odborov ter ukiniti delovanje okrožnega fizikulturnega odbora. Fizikulturno delovanje stoji danes na pragu nove sezone in v zvezi s tem pred nalogo, ki jih je postavila fizikulturna skupščina Slovenije in I. fizikulturni kongres Jugoslavije v Beogradu. Ker so te naloge velikopotezne in obširne in ker je z nastalo situacijo odveč vsako posredovanje okrožnega fizikulturnega odbora, ki je imel premalo pogleda v delovanje fizikulture na vasi, je nujno potrebno, da prevzamejo vso iniciativo organizacije fizikulture v okraju novo ustanovljeni okrajni fizikulturni odbori.

Najaktivnejši člani fizikulturnih društev po okrajih so že dobili direktive za organizacijo fizikulturnih odborov in priprave so že povsod v teku.

Naj omenim samo 1. okrajno fizikulturno skupščino v Idriji, ki se bo vršila v nedeljo, dne 20. aprila in okrajno fizikulturno skupščino goriškega okraja, ki se bo vršila v soboto, dne 19. aprila. Pred to skupščino oziroma pred sekretariati okrajnih fizikulturnih odborov pa so že postavljene naloge, h katerim je treba takoj pristopiti, če hočemo, da bo uspeh letošnjih prireditev kvantitativno in kvalitativno boljši. Med temi nalogami naj omenim samo organizacijo in tehnično izvedbo Titove štafete ter okrajni fizikulturni zlet 1. junija in administrativno organizacijsko ureditev fizikulturnih aktivov v šoli, na vasi in v tovarnah.

Te tri naloge so danes najvažnejše za uresničenje v obdobju dveh mesecev in to mora biti tudi dvomesečni plan okrajnih fizikulturnih odborov v sklopu celotnega fizikulturnega načrta za delovanje okrajnega odbora.

iz Idrije, ki je dosegel tudi najlepše uspehe tako pri poedincih kot pri moštvnem tekmovanju.

Rezultati tekmovanja so naslednji:
Člani 5.000 metrov: Grabar Franc — Kladivar 19:09,1; Faiduti Umberto — Trst 19:12,4; Stajner Valter — Kladivar 19:25,4.
Članice 1.000 metrov: Jošt Zofka — Kladivar 4:35,4; Perhavec Vera — Polet 4:44,1; Grabar Silva — Kladivar 4:46,4.
Mladinci 1.500 metrov: Prelog Vinco — Kladivar 5:53,4; Kos Marjan —

Polet 6:02,2; Tratnik Slavko — Rudar 6:05,2.
Moštva: 1. Kladivar 13 točk, 2. Rudar Idrija 29 točk, 3. Železničar 36 točk.
Mladinke 800 metrov: Zamuda Marija — Kladivar 3:08,6; Repuš Milica — Kladivar 3:11,2; Permozer Lavra — Rudar 3:15,4.
Moštva: 1. Kladivar 16 točk, 2. Rudar Idrija 24 točk, 3. Železničar 58 točk.
To tekmovanje je bila zadnja preizkušnja naših tekmovalcev za državno prvenstvo Jugoslavije, ki bo čez teden dni v Osijeku.

TEKMOVANJE V CROSSU FD RUDARJA V IDRJI

V nedeljo 7. aprila je priredilo fizikulturno društvo Rudar iz Idrije izbirno društveno tekmovanje v krosu za sestavo društvene ekipe, ki se je udeležila federalnega prvenstva Slovenije v krosu v Mariboru.

Rezultati so naslednji:
Člani 2 km: 1. Brus Marjan 12,17; 2. Majnik Stanko 12,23; 3. Kokalj Rajko 12,26.
Mladinke 1000 m: 1. Permozer

Lavra 5,44; 2. Karpentier Marija 5,49; 3. Tušar Tončka 6,43.

Mladinci do 16. leta 1000 m: 1. Albreht Jelko 5,23; 2. Stekar Milan 5,32; 3. Krénik Jože 5,45.

Mladinci do 18. leta 1500 m: 1. Tratnik Slavko 7,40; 2. Škarabot Renat 8,15; 3. Tratnik Marjan 8,23.

Pionirji 500 m: 1. Kanduč Albin 2,14; 2. Velikajne Anton 2,15; 3. Tratnik Stanko 2,16.

FIZIKULTURNI DAN V ILIRSKI BISTRICI

Dne 15. t. m. se je v Ilirski Bistrici vršil fizikulturni dan. Ze ob zgodnjih jutranjih urah se je začelo živahno pripravlanje. Mladina in borci Jugoslovanske armade so masovno nastopili v lepi spomladanski fizikulturni manifestaciji.

Ob 9.30 dopoldne se je zbrala velika množica fizikulturnikov, ljudstva ter borcev JA pred sedežem okrajnega ILO v Il. Bistrici. V prisotnosti 2000 gledalcev se je začel spomladanski tek

čez drn in strn. Prvi so nastopili mladinci izpod 18 let, ki so v teku na 1000 metrov pokazali poživljenost in dobro pripravljeno. Najboljši uspeh je dosegel mladinec Milostnik Ado, ki je pretekel progo v 3 minutah 29 sekundah, sledil mu je Muka Janko 4,4 min. — Borci JA so progo na 1000 metrov pretekli v bojni opremi. — Mladince so se dobro odrezale, na progi 600 m je dosegla najboljši uspeh Kunčič Damjana, ki je progo pretekla v ča-

su 2,18 minut, sledila ji je Mršnik Marija z 2,20 min. — Na progi 1500 metrov, ki so jo pretekli mladinci izpod 18 let, sta dosegla najlepši uspeh tov. Novak Alojz s 5,25 min. in tov. Morano Emil z 6,41 min. — Na progi 3000 m je dosegel najboljši uspeh tov. Marinič Božo, ki je pretekel progo v 12,47 minutah, sledil mu je pa tov. Braz Ignac s 15,38 min.

Ob 11.30 sta nastopili v odbojki moštvi ekipe JA in FD Il. Bistrica. Po živahni igri, ki jo je spremljalo nad 500 gledalcev, je zmago odločila ekipa Jugoslovanske armade.

Ob 14.30 se je pričela ob prisotnosti 1500 gledalcev nogometna tekma. Nastopili sta moštvi FD Il. Bistrica in JA. Kljub ne ravno ugodnemu zemljišču je bila tekma zelo živahna. Tudi tu je s svojim močnim nastopom odločila tekmo ekipa JA, ki je zmagala nad moštvom FD Il. Bistrica z 6:1. Med prvim in drugim polčasom se je vršil preizjave vrvi med ekipami JA. V tem času se je vršila tudi predaja diplom vsem zmagovalcem v pomladnem crossu.

Ob 17. uri se je pričel ping-pong turnir, katerega se je udeležilo FD Il. Bistrica in borci JA. Turnir se je končal z zmago FD Il. Bistrica.

To je bil prvi fizikulturni dan in prva fizikulturna manifestacija, ki se je v letošnjem letu vršila v Il. Bistrici in pri kateri so sodelovale vse masovne organizacije. Posebna zasluga pri izvedbi tega dneva gre LMS iz okraja Il. Bistrica in borcem JA, ki so pri delovanju nudili vso pomoč. Kritično pa je bilo gledati neiniciativnost ESZDN, ki se kljub večkratnemu pozivu niso udeležili niti z nastopom ene same podružnice.

TEDEN ZA FIZIKULTURNI ZNAK OD 18. DO 25. APRILA

Ze iz dela prvega kongresa FISAJ-a je razvidno, da je v novi družbeni ureditvi v času preusmeritve vsega gospodarstva in velikega poleta naše industrije tudi fizikultura dobila nov smisel. Zajeti slovenskega delovnega človeka, ga vzgojiti v vsestransko razvitega in zdravega graditelja nove družbe, to so cilji ljudske fizikulture, ki jih bomo dosegli samo z masovnim tekmovanjem za fizikulturni znak.

Eden najvažnejših sklepov 1. kongresa FISAJ-a je izvedba tedna fizikulturnega znaka. Namen velike enotedenske akcije je okrepitev in poživitev tekmovanja, izpolnjevanja norm in propaganda, ki bo približala to tekmovanje delovnemu ljudstvu. Predvsem moramo v tem tednu kritično pregledati naše dosedanje delo ter ga izboljšati. Teden pa ne sme samo razgibati fizikulturnike po društvi in aktivih,

temveč moramo stremeti predvsem za tem, da si pridobimo čim več novih tekmovalcev ter jih vključimo v redno fizikulturo. Čas za prijavo tekmovanja je podaljšan do 1. maja. Fizikulturna društva in okrajni odbori naj sestavijo tekmovalne komisije, katere bodo skrbela za izpolnjevanje norm. Organizirati moramo predavanja o znaku po vaseh, šolah in tovarnah, na sestankih množičnih organizacij ter tako seznaniti naše delovno ljudstvo s tekmovanjem. Pridobiti čim več tekmovalcev in izpolniti vsaj tri norme v tem tednu, naj bo naša naloga. S pomočjo vseh množičnih organizacij moramo dati tem dnevom vseljidski značaj, ki bo pomenil v našem fizikulturnem življenju pohod na vas, v tovarne in obrate. — Z dobro uspešnim tednom bomo dosti pomagali splošnemu razvoju fizikulturnega gibanja in obenem k boljši izgradnji naše domovine.

V PRVENSTVU SLOVENIJE V CROSSU SO SE NAŠI
TEKMOVALCI DOBRO POKAZALI

V nedeljo 15. aprila se je vršilo v Mariboru prvenstvo Slovenije v krosu, ki se ga je udeležilo 115 tekmovalcev in tekmovalk. Tega tekmovanja so se letos prvič udeležili tudi lahkootletci iz Primorske, ki so dosegli na tekmovanju lepe uspehe v primeri

s fizikulturnimi društvi, katerih lahka atletika je že dolgoletna društvena tradicija. Poleg FD Kladivarja iz Celja, ki je nastopil z najmočnejšo ekipo, so se tekmovanja udeležili fizikulturniki iz Goriškega okraja iz aktivov Miren, Bilje, Prvačina ter FD Rudar

V boj za gospodarski napredek

SETVENA KAMPANJA V SEŽANSKEM OKRAJU

Sonce ogreva zemljo in naši kmetje so se s podvojeno silo lotili dela in po nekaterih krajih obdelujejo zemljo celo v nedeljo. Po poročilih, ki jih je okrajna setvena komisija za Sežansko dobila od krajevnih komisij, je razvidno, da bo v sežanskem okraju zorane in obdelane zemlje 1.500 ha; do sedaj je zorane in ponekod tudi posejane 744 ha.

Kmetje prejemajo v nabavno prodajnih zadrugah semenski krompir, ječmen in druga semena ter gnojilo. Ne dobivajo sicer v taki količini, kot bi bilo potrebno, to pa zaradi lanske zelo slabe letine. Obveze, ki so jih kmetje sprejemali na predvolivnih zborovanjih o izvedbi in prekoračenju petletke na vaseh, se sedaj že pričenujejo izvajati. Po nekaterih vaseh že delajo poizkuse z industrijskimi rastlinami. Tako so kmetje v vasi Pliskovica za poizkušnjo sejali lan in z njim posejali 2000 kv. metrov zemlje. V Odoljnem na državnem posestvu so vsadili 16.000 sadik tobaka. V Klancu je ustanovljena drevnecnica, da bodo lahko zopet pogozdili razno zemljo, kjer so bili gozdovi med vojno uničeni. V ob-

močju KLO Ocizlje so kmetje kljub dosedanjemu slabemu vremenu posadili 850 sadnih dreves, od katerih so jih samo v Presnetci nasadili 250 in v vasi Ocizlji 200. Kmetje v Petrinjah so tudi sklenili, da bodo pričeli s poizkusnim sejanjem tobaka. Po mnogih vaseh tudi delajo v vinogradih. V gozdih Herpelje-Rodik se vrši akcija za

nabiranje smole, ki se nujno potrebuje kot surovina za razno kemično industrijo.

Pri setveni kampanji vsi kmetje medsebojno pomagajo. Zelo aktivna se je pokazala mladina, ki je po nekaterih vaseh ustanovila svoje delovne čete. Veliko pomoč nudijo enote naše Armade, ki z vprežno živino vozijo gnojila in orjejo v tistih vaseh, kjer živine primanjkuje.

POMLADANSKA POLJSKA DELA NA TOLMINSKEM

Po dolgotrajni zimi in deževju je zadnje leto vreme omogočilo kmetovalcem na Tolminskem, da so pričeli z oranjem in prekopavanjem zemlje v višinskih in nižinskih legah hkrati. Predvideva se, da bo setev na Tolminskem zaključena v tem mesecu. Ljudske oblasti so potom Naproz poskrbele za zadostne količine semen, semenskega krompirja, ki so ga odkupile od kmetovalcev in ga selektirale v semenski in potrošni krompir za prehrano. Višinski krompir so zadrage porazdelile med kmete nižinskih leg za posevek, a z nižinskimi so oskrbele potrebe drugih okrajev: največ so ga izvozili v

Slovensko Istro.

V predelu tolminskega okraja v coni B bo obdelano približno 1000 ha zemljišča, ker je svet gorat in prikladen za živinorejo in planšarstvo. Nasadili bodo okrog 500 ha krompirja in 300 ha raznih žit, pri tem je všteta tudi ozmina, ki kljub dolgotrajni zimi in moči kar dobro kaže. 200 ha bo posejanih z raznimi kulturami in koruzo.

Ljudska oblast je tudi rešila vprašanje vprežne živine na ta način, da je konje, ki jih je dala na razpolago vojska, porazdelila v bližnjih vaseh v območju vojaških enot, ki so dale konje na razpolago. Kmetске konje pa so porazdelili v oddaljene kraje in delno v višinske lege, kjer je možno oranje. Do sedaj je bilo v nižinskih legah obdelanega in posejanega 50% zemljišča.

Okrajna setvena komisija je na svoji seji sprejela tudi sklep, da se mora Tolmin in okolica osamosvojiti in rešiti vprašanje povrtnin in zelenjave. Pristopilo so že h konkretnemu delu ter preorali z vojaškimi konji 150 ha zemljišča živinorejske mlekarске šole. Zemljišče je že tudi obraneno ter bo v najkrajšem času posejano z raznovrstnimi solatami, začimbami, zgodnjim krompirjem in drugim.

OBDELOVANJE ZEMLJE
NA GORIŠKEM

Tudi kmetje Goriškega krasa pravijo, da mora biti obdelan in posejan vsak košček zemlje, zato izkoristijo vsak trenutek levega vremena za obdelavo svojih polj. V veliko pomoč jim je pri tem traktor, ki so ga nabavili v dobi prvomajskega tekmovanja. Traktor je namenjen predvsem tistim vasem, ki so bile požgane in najbolj prizadete v vojni. Sedaj dela v Komunju, je pa še veliko vaseh brez vprežne delovne živine. Okrajna Naproza je nabavila v srednji in gornji soški dolini večjo količino semenskega krompirja, ki pa še daleč ne krije vseh potreb, zato pomaga vas vasi in sosed sosedu s potrebnim semenom, da bo posejana vsaka ped rodovitne zemlje, kot so si zastavili v načrt prvomajskega tekmovanja, katerega mislijo dosledno izpolniti.

Nadaljevanje s 7. strani.

stalnega oboroženega moštva, zapad pa ustvarja od ljudstva čisto ločeno policijo, ki bo v Trstu celo organ guvernerja in ne tržaške vlade in ki je organizirana ne v zaščito ljudstva, ampak za namenoma zastraševati ljudstvo. Ta dejstva naj si ogledajo tisti, ki nam tako radi očitajo nedemokracijskosti in ki kažejo pri tem na zapad.

Končno je tovariš Kraigher spregovoril še nekaj besed o kazenskih zavodih in o vprašanju kriminalitete. Poudaril je, da gre največ kriminala na račun špekulacije, je pa povezano na sabotersko delovanje zunanjih sovražnikov.

Ob zaključku je tovariš minister dejal: »Ves boj za boljšo bodočnost naše domovine je odvisen od tega, koliko bomo uspeli v vseh pogledih osamosvojitve in v koliko bomo uspeli do kraja razkrinkati ostanke stare družbe, ki skušajo izkoristiti mednarodno situacijo in naše težave v boju za čim hitrejši združitev vseh delov jugoslovanskih narodov. Predpogoj za uspeh v tej borbi je gospodarska okrepitev Federativne ljudske republike Jugoslavije. Proračun, ki je predložen skupščini v odobritev, je zgrajen pod vidiki mobilizacije vseh sil zato, da bomo čimprej postali ne samo družbeno-politično, ampak tudi po svoji tehnični moči ena najnaprednejših držav Evrope.«

Ljudska skupščina je z odobravanjem sprejela govor tov. Borisa Kraigherja.

LJUDSKA SKUPŠČINA LRS
JE SPREJELA POMEMBNE
ZAKONE

Na naslednji redni seji je Ljudska skupščina sprejela predloge sledečih zakonov: Zakon o volitvah odbornikov ljudskih odborov, zakon o Prezidiu Ljudske skupščine LRS, zakon o pooblastilu Prezidijske LS LRS za reševanje prošenj in pritožb, poslanih LS LRS; poleg tega so potrdili ukaz Prezidijske LS LRS o razrešitvi Janeza Hribarja in postavitvi inž. Jožeta Levstika za ministra kmetijstva in gozdarstva; izvolili so tudi nove odbore.

razložili pomen našega petletnega plana. Da so ljudje razumeli vlogo OF pri izvedbi Titove petletke, dokazujejo volitve v odbore OF, ki so se izvršile s 100% udeležbo.

Da bodo tudi pred javnostjo razkrinkali vse tiste elemente, ki bi ovirali naš napredek, so sklenili, da bodo napravili »Stenčes javne kritike. Na njem bodo objavljali primere poizkusov oviranja dela.

Okrajnemu odboru OF so poslali poročilo in načrt, v katerem se obvezujejo, da bodo storili vse, da bo odbor OF postal žarišče vsega dela na vasi.

PRIPRAVE ZA PRVI MAJ
V MAREZIGAH

Se dober mesec nas loči od našega velikega praznika 1. maja. V veliko večjem številu se ga bomo to leto udeležili. V ta namen smo na sestanku Prosvetnega društva izvolili pripravljalni odbor, ki si je zadal nalogo, da se bo z vso resnostjo lotil dela, tako, da bo udeležba res polnoštevilna. Sprejeli smo tekmovalni načrt pripravljalnega odbora Marezige in tudi sami sklenili napovedati tekmovanje vsem Cezarji—Pobegi.

Mladinci posebno pa mladinke pridno vadijo in tudi že dobro obvladajo telovadne vaje. Enako nočejo zaostati pionirji, ki kažejo viden napredek. Pevski zbor je volil vse svoj trud, da bo nastop čimbolj uspešen.

OBJAVE

IZGUBLJENO

Tov. Smerdelj Andrej, bivajoč v Postojni, Tržaška ulica 2, je izgubil osebno izkaznico št. 967, izdano od MO Postojna ter jo s tem proglašam za neveljavno.

Tov. Semenič Viktor iz St. Vida pri Vipavi št. 99, je izgubil osebno izkaznico, izdano od Krajevnega odbora St. Vid ter dovolilnico za moško kolo za leto 1947 ter s tem preklicuje navedene dopune za neveljavne.

Proglasam za neveljavno osebno izkaznico št. 888, izdano od PNOO na ime Azman Jože, učitelj, Ajdovščina, Vilharjeva ulica št. 2.

Tov. Šušter Ivan, roj. 30. III. 1913 v Jurčičah št. 78 in tam bivajoč, je dne 9. m. izgubil osebno izkaznico VUJA št. 503 na poti iz Postojne proti domu ter jo s tem proglašam za neveljavno.

OBVESTILO

Uprava Pokrajinskega avtopodjetja obvešča, da je vse najdene predmete na avtobusih izročila Mestni postaji Narodne milice v Ajdovščini, kjer se lahko dvignejo.

POZIVI

Poziv na ustanovno skupščino nabavno-prodajne zadruge dne 20. aprila 1947 v Kopru — Ljudski dom ob 8.30 s sledečim dnevnim redom:

1. otvoritev,
2. poročilo pripravljalnega odbora,
3. čitanje pravil in sprejem istih,
4. volitev novega upravnega in nadzornega odbora,
5. določitev kredita za obremenitev za druge,
6. slučajnosti.

Pripravljalni odbor

POZIV UPNIKOM. Okrajna gospodarska zadruga z o. j. v Kopru je pristopila k decentralizaciji ter poziva vse svoje upnike, da prijavijo svoje terjatve napram njej v roku 14 dni po objavi tega poziva. Na poznejše prijave se ne bo oziralo. Ob enem poziva vse svoje dolžnike, da v istem roku izpolnijo svoje obveznosti napram njej. Za upravni odbor: Keber Drago, tajnik. — Pečariš Srečko, predsednik.

Okrajno podjetje

„Naša knjiga“
v Postojni

Pri nas dobite vse
novo izšle knjige,
šolske in pisarniške
potrebščine in
časopise